

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 6. JUNIJ 1980

ŠTEV. 23 (1971)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

TISKOVNA KONFERENCA KOROŠKIH SLOVENCEV:

Siljenje v sosvete nikakor ni izraz iskrene želje po dialogu z manjšino

V bistvu za dvoje vprašanj je šlo na tiskovni konferenci v ponedeljek v Celovcu, na kateri so zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev ter Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze zavzeli stališče: sodelovanje slovenske narodne skupnosti pri praznovanju 60-letnice lebscilita ter odnos vlade oz. treh v deželnem zboru zastopanih strank do predlogov in zahtev, ki so jih Slovenci posredovali v obliki takoiimenovanega operativnega koledarja. Obe vprašanji sta med seboj tesno povezani ter se v odnosu do le-teh zrcali nastojenje, ki na Koroškem prevladuje napram slovenski narodni skupnosti in njenim težnjam.

Na tiskovni konferenci so slovenski predstavniki povedali, kakšne pogoje oziroma želje glede sodelovanja pri plebiscitnih proslavah so sprožili na razgovoru, ki so ga imeli meseca februarja z deželnim glavarjem Wagnerjem (o tem

manjkanje sleherne pripravljenosti za konstruktiven pogovor s Slovenci.

V tej zvezi so predstavniki slovenskih organizacij opozorili na dejstvo, da na zvezni ravni tako vlada kot stranke kažejo dosti več

skym nasprotno nakazane konkretne možnosti, kjer bi pri reševanju odprtih vprašanj lahko prišli za korak naprej in bi se spet obnovilo zaupanje manjšine do vlade.

Le na Koroškem naletimo Slovenci pri pristojnih mestih na gluha ušesa in edini odgovor na prizadevanja za obnovo dialoga je novo posiljevanje s sosveti, čeprav vsi dobro vedo za vzroke, zaradi katerih Slovenci upravičeno odklanjamo sedanjí zakon o narodnih skupinah in zato tudi sodelovanje v sosvetih, ki so del tega zakona. Tisti, ki nam kljub temu vsiljuje sosvete kot pogoj za vsak razgovor o naših vprašanjih, s tem samo dokazuje, da v resnici razgovora ne želi, je bilo poudarjeno na tiskovni konferenci; kajti kdor iskreno želi razgovarjati, bo razgovarjal tudi izven sosvetov.

Vendar pa na Koroškem za takšno logiko očitno ni dosti razumevanja. Koroška „logika“ — kot je pokazala že tiskovna konferenca in kaže predvsem tudi del poročil o njej — je precej drugačna: če Slovenci ne gremo v sosvet, napravimo verodostojnost, da res hočemo razgovore; če Slovenci ne sodelujemo pri proslavah 10. oktobra, spravimo v nevarnost naš ugled kot lojalni državljani. Morda bi se oblikovalci javnega mnenja enkrat vprašali, kakšen je njihov delež pri ustvarjanju slike, ki jo o Slovencih daje imajo nemško govoreči sosedje. Ta slika bi bila gotovo drugačna, če se nas ne bi vedno že vnaprej prikazovalo kot „črne ovce“, marveč bi bil objektivno ovrednoten prispevek, ki smo ga tudi danes pripravili doprinesiti v korist medsebojnega razumevanja in enakopravnega sožitja.

pripravljenosti za dialog z manjšino. Tudi operativnega koledarja na Dunaju niso vnaprej zavrnil, kot je to storila koroška strankarska trojica, marveč so bile pri zadnjem pogovoru s kanclerjem Krei-

smo v našem listu že podrobno poročali). Pri tem so poudarili, da je za tako sodelovanje predvsem potrebno zagotovilo, da proslave ne bodo kot v preteklosti potekale v duhu zmage enega naroda nad drugim, marveč v duhu resnične enakopravnosti, ki bi morala biti manifestirana tudi na zunaj: npr. dvojezičnost pri plakatih, sporedih in slavnostnih značkah (samo slovenski plakati poleg samo nemških bi pomenili spet delitev, kar pa ne bi bilo v znamenju „srečanja na Koroškem“, kakor se glasi geslo proslav), med govorniki tudi zastopnik Slovencev ter enakopravno sodelovanje Slovencev pri vseh pripravah in pri izvedbi proslav.

Kakor je bilo povedano na tiskovni konferenci, o izpolnitvi teh osnovnih pogojev doslej ne more biti govora, marveč nasprotno izgleda, da bo tudi letošnja proslava šla v bistvu po stari poti; v tem primeru pa sodelovanje Slovencev seveda ne bi bilo možno. Ta vtis zlasti narekuje odnos, ki ga „uradna“ Koroška kaže do manjšinskega vprašanja sploh. Demonstrativna potrditev veljavnosti tristrankarskega pakta in oholost, s katero so predsedniki treh v deželnem zboru zastopanih strank zavrnil operativni koledar, sta v tem oziru posebno značilni, ker izpričujeta po-

V nedeljo bodo v Italiji upravne volitve, to se pravi volili bodo nove deželne, pokrajinske in občinske svete. Volilni boj je razmeroma „umirjen“, opazovalci celo mislijo, da volilna kampanja še za nobene volitve ni bila tako „mrtva“. Med vzroki, ki naj bi povzročali takšno nezanimanje za volitve, navajajo na eni strani splošni občutek negotovosti kot posledico političnega terorizma; na drugi strani pa dejstvo, da so bile v zadnjem času volitve zelo pogoste in imajo ljudje občutek, da njihov glas ne more ničesar spremeniti. Ne nazadnje pa omejuje tudi nezaupanje v politične stranke, ki jim očitajo, da izkazanega zaupanja niso vedno izpolnile.

Volitve prizadenejo seveda tudi slovensko narodnostno skupnost v Italiji. V deželi Furlaniji-Juljski krajini sicer ne bo deželnih volitev, pač pa bodo volili nove pokrajinske svete na Tržaškem in Videmskem ter v večini občin nove občinske svete. Torej bodo v nedeljo tudi slovenski volivci morali odločiti o sestavi predstavništva, ki bodo v prihodnjem obdobju odločala o vprašanjih, zanimivih za vse prebivalce.

Podobno kot pri nas na Koroškem so tudi med Slovenci v Italiji različni pogledi glede tega, kdo lahko zastopa interese slovenskega človeka: eni nagibajo k mnenju, da je rešitev edinole v samostojnem nastopu in se zato zavzemajo izključno za nacionalne liste; drugi

so prepričani — in jih v tem potrjujejo dolgoletne izkušnje —, da se kot Slovenci lahko uveljavijo tudi v okviru italijanskih strank, kar velja predvsem za komunistično in socialistično stranko, ki obe na vseh ravneh in na izglednih mestih vedno kandidirata tudi zavedne Slovence.

V tem smislu tudi Primorski dnevnik v uvodniku „Volivcem v razmislek“ med drugim poudarja: „Naš narodnostni in demokratični interes je torej, da se na prihodnjih volitvah okrepijo demokratične stranke in predvsem tiste, v katerih se Slovenci tradicionalno spoznavamo in za katere nastopajo tudi naši slovenski kandidati. Razen na kandidatnih listah Slovenske skupnosti, za katere volijo izključno slovenski volivci, je izvolitev slovenskih kandidatov na komunističnih in socialističnih listah ali Enotnih listah odvisna seveda tudi od glasov italijanskih volivcev teh dveh strank in njune splošne uveljavitve, kakor po drugi strani slovenski volivci prispevajo k izvolitvi naprednih italijanskih kandidatov in jih s tem zadržujejo za podpiranje interesov celotne slovenske narodnostne skupnosti.“ Pri tem list ugotavlja, da je odločitev slovenskih volivcev med temi tremi strankami odvisna pač od usmeritve oz. opredelitve posameznika — dolžnost vseh pa je, da si kot narodnostna skupnost zagotovijo čim več izvoljenih predstavnikov.

Partizanska pesem navdušuje tudi naše ljudstvo

Tržaški partizanski pevski zbor je na povabilo Zveze koroških partizanov in Slovenske prosvetne zveze ponovno gostoval na Koroškem ter pod vodstvom svojega dirigenta Oskarja Kjudra priredil koncerta v novem Kulturnem domu v Šentprimozu in v Mestni hiši v Borovljah. Obe prireditvi, ki sta potekali v okviru 35-letnice zmage nad fašizmom in 25-letnice podpisa državne pogodbe, sta izredno dobro uspeli. Pokazali sta, kako tudi naše ljudstvo z navdušenjem sprejema partizansko pesem, ki nam je simbol borbe za svobodo, mir in pravico na svetu. (Obširno poročilo o gostovanju objavljamo na 3. strani — op. ured.)

Znova široka razprava o atomski energiji v Avstriji

V zadnjem času se je v Avstriji ponovno razpredla široka razprava o vprašanju, o katerem je avstrijsko ljudstvo odločalo že pred dvema letoma, ko se je 5. novembra 1978 na prvem plebiscitu druge republike večina glasovalcev izrekla proti temu, da bi dali v pogon atomsko elektrarno Zwentendorf. Pri takratnem glasovanju o izkoriščanju atomske energije v miroljubne namene sta se zlasti SPÖ in sindikalna zveza močno zavzeli za program atomske energije, medtem ko se je ÖVP s strankim pogledom na predstojajoče parlamentarne volitve postavila na stran nasprotnikov tega programa ter je njihovo zmago pri plebiscitu potem skušala izkoristiti pri volitvah, očitno prepričana, da bo imela enak uspeh, kot so ga v podobnem primeru imeli konservativci na Švedskem.

Vendar pa je izid parlamentarnih volitev pol leta pozneje jasno pokazal, da „Ne“ avstrijskega ljudstva k Zwentendorfu še nikakor ne po-

meni „Da“ k politiki ljudske stranke. Kakor so se pred glasovanjem o atomski energiji pojavili lepaki z napisom „Zwentendorf — ne, hvala“, tako se je tudi pri parlamentarnih volitvah eno izmed gesel glasilo „Taus in Götz — ne, hvala“. In kljub moralni izgubi, ki jo je pri plebiscitu utrpel zaradi popolnega zavzemanja za atomsko energijo, je kancler Kreisky pri volitvah zabeležil najvišjo zmago v zgodovini po vojne Avstrije sploh. To med drugim gotovo tudi zaradi tega, ker je njegova vlada obljubila, da bo spoštovala izid plebiscita, medtem ko je bil v parlamentu z glasovi vseh treh strank celo sklenjen zakon, ki prepoveduje uporabo atomske energije v Avstriji. Gre za ustavni zakon, ki ga je mogoče spreminjati le z dvotretjinsko večino.

Kljub jasni odločitvi avstrijskega ljudstva pri plebiscitu pa debata o atomski energiji pravzaprav nikoli ni zaspala. Iz taktičnih razlogov je bila do letošnjih predsedniških volitev še precej umirjena, sedaj pa se je s podvojeno vneto znova sprožila.

Predsednik sindikalne zveze Benya je že od vsega začetka zastopal stališče, da Avstrija ne bo mogla mimo atomske energije. Argumentiral je s pomanjkanjem energije po celem svetu in s podražitvijo nafte, od katere je Avstrija odvisna, ter navajal, da to pomanjkanje energije ogroža delovna mesta, za katerih varnost je odgovorna sindikalna zveza. Podobno, čeprav na nekoliko drugačni ravni, sta argumentirala tudi finančni minister Androsch in generalni direktor Narodne banke Kienzl. Pa tudi v vrstah ljudske stranke, zlasti pri zastopnikih industrije in trgovine, se je „linija“ nasprotnikov atomske energije v zadnjem času vidno omehčala.

Pred nedavnim pa je bil osnovan poseben komite za pripravo takoiimenovane „ljudske zahteve“ (Volksbegehren), tako da bi bilo vprašanje atomske energije ponovno izpostavljeno ljudski odločitvi. Pobudniki te zahteve so mnenja, da se je mišljenje avstrijskega ljudstva o tem vprašanju v zadnjih dveh letih bistveno spremenilo. Kancler Kreisky (ki slej ko prej velja za zagovornika atom- (Dalje na 8. strani)

URADNI AVSTRIJSKI DOKUMENTI ODKRIVAJO:

Protislovenska politika na Koroškem se kontinuirano nadaljuje skozi desetletja

Kdor misli, da so oblike in vsebina tiste protislovenske politike na Koroškem, ki jo danes splošno poznamo kot „koroško stvarnost“, le produkt sedanjega trenutka in v njem delujočih faktorjev, je seveda v zmoti. Ta politika — pa naj gre za diskriminacijsko ukrepanje posameznih oblasti, za brutalne protislovenske izgrede varnostnih organov, ki jih je na primer v zvezi s „škocijansko afero“ celo avstrijsko ustavno sodišče obsodilo kot protizakonito kršenje ustavno zagotovljenih svoboščin, ali pa za neodgovorno hujskanje proti Slovincem in neosnovano blatenje državljanov samo zaradi njihove narodne pripadnosti — je nasprotno sistem, ki ima na Koroškem in v Avstriji že dolga desetletja domovinsko pravico in uradno priznanje.

To nedvoumno dokazujejo uradni dokumenti, ki so bili zdaj prvič objavljeni in so torej dostopni tudi javnosti. Arhivsko društvo Slovenije je namreč v novi seriji Virov za slovensko zgodovino objavilo poročila avstrijske vojaške in vladne komisije iz leta 1917, kjer je avtentično dokumentirano politično preganjanje Slovencev v Avstriji v letih 1914 do 1917. Objavo besedil v nemškem izvirniku je pripravil dr. Janko Pleterški, ki je napisal tudi obširen uvod v slovenščini in nemščini.

Pleterški uvodoma govori o pomenu objavljenih dokumentov in posebej opozarja, da gre za dokumentacijo, ki izvira od tedanjih avstrijskih oblasti samih, tako da ji nihče ne more očitati kake protiaustrijske pristranosti. Proučevanje ukrepov tedanjih avstrijskih oblasti proti Slovincem in drugim nemškimi narodom v mejah monarhije pa je hkrati tudi del razreševanja širšega vprašanja o vzrokih razpada habsburške monarhije ter zavrača tezo o habsburški monarhiji kot zapravljeni nadnacionalni državni tvorbi. To je teza, s katero se večkrat hoče za nazaj opravičiti ne le nemški nacionalizem v habsburški monarhiji, pravi Pleterški, temveč v bolj prikriti obliki tudi politika, ki je na tleh tega nacionalizma zrasla v poznejši dobi, vključno nacizem. „Ta teza pomeni med drugim moralno in politično oporo tistim silam v Avstriji in njihovim zavaznikom drugod, ki zatirajo narodne manjšine in vodijo do sosednjih socialističnih držav nemiloljubno politiko, v kateri se spajata tradicionalni antislavizem z neofašističnim antikomunizmom. Znanstvena objava dokumentov, ki govorijo o omenjenem preganjanju Slovencev v prvi svetovni vojni, je torej pomembna tako z vidika slovenske nacionalne zgodovine kot z vidika širšega zgodovinskega in sodobnega okvira.“

Še posebej pa je ta objava dokumentov pomembna za tisti del Slovencev, ki še danes živijo v Avstriji, poudarja Pleterški. In s to ugotovitvijo ima povsem prav: kajti objavljeni dokumenti odkrivajo, da se je vse tisto, kar danes doživljamo in poznamo kot protislovensko, dogajalo tudi že v preteklosti — da se nadaljuje stara avstrijska politika, da se torej nosilci te politike iz zgodovine ničesar niso naučili, pa naj gre za uradno politiko in oblasti, za politične grupacije ali za organizacijsko utelešeno protislovensko sovraštvo.

Vsebinsko obsega knjiga poleg predgovora dr. Vasilija Melika in uvoda dr. Janka Pleterškega izvirna besedila poročila vojaške komisije ter poročila vladne komisije za Štajersko, za Koroško, za Kranjsko in za Primorsko. V njej moremo najti odgovor na vprašanje, kakšna je bila politika avstrijskih oblasti do Slovencev v času prve

svetovne vojne, „v času, ko so odpadle običajne navade zadržanega, pretehtanega in korektnega vedenja mirnih dni in se je nenadoma pokazalo, kakšni so odnosi v resnici, kdo ima oblast v rokah in kako gleda na nacionalne probleme in na življenje in obstoj slovenskega naroda,“ kot pravi v predgovoru dr. Vasilij Melik.

Odgovori, ki jih najdemo v teh virih, so toliko bolj tehtni in prepričljivi, ker izvirajo z avstrijske uradne strani. To so poročila dveh komisij, civilne in vojaške, imenovanih od avstrijske vlade in vojnega ministrstva, da preiščeta upravičenost trditev jugoslovanskih poslancev, ki so v svojih govorih in interpelacijah v avstrijskem parlamentu leta 1917 znova in znova prikazovali preganjanja slovenskega, hrvaškega in srbskega prebivalstva s strani civilnih in vojaških oblasti ter zahtevali preiskavo, objavo resnice, kaznovanje krivcev, odškodnino in moralno zadoščenje žrtvam.

In pričevanja avstrijskih vladnih komisij o delovanju, izgrelih in prestopkih avstrijskih oblasti proti Slovincem so zgovorni. Poročila vladne in vojaške komisije pomenijo namreč formalno in vsebinsko zaokroženo celoto, ki kot takšna predstavlja edinstveno pričevanje o preganjanju Slovencev prav zaradi dejstva, ker je to delo avstrijskih oblasti samih. Pri tem je treba vedeti, da sta komisiji preiskovali le majhno število konkretnih primerov, tako da je velik del protislovenskih akcij ostal nepreiskan. Predvsem pa komisiji tudi po svojem sestavu nikakor nista jamčili resnične objektivnosti; sestavljali

so ju uradniki, ki so bili odvisni od svojih nadrejenih oblasti.

Kljub temu pa so ugotovitve teh komisij ena sama obtožba protislovenske politike — obtožba, ki so jo izrekle avstrijske oblasti nad delovanjem avstrijskih oblasti.

V podrobnosti teh poročil se na tem mestu žal ne moremo spuščati (čeprav je preiskava vsakega posameznega primera po svoje zanimiva), zato le splošno navajamo, da sta komisiji kljub temu, da sta skušali za akterje protislovenske politike vedno spet najti razumevanje, nedvoumno razgalili ozadje takimenovanega „patriotizma“ (danes se tem stvarjem na Koroškem reče „domovinska zvestoba“), v čigar imenu so „nespamet, zloba, maščevalnost, nacionalna domišljavost in stremušstvo, pa tudi sovražnost in nestrpnost“ (kakor je rečeno v poročilu vojaške komisije) začeli svojo pregrešno igro, da bi očrnilo kot veleizdajalca vsakogar, ki se je priznaval k slovenski narodnosti. „Anatema, ki so jo v tisku, zlasti pa v zasebnih družbenih krogih izrekli nad besedo ‚slovenski‘, je imela zle posledice“: ovadbi je takoj sledila aretacija, ali pa najprej hišna preiskava in strog nadzor, obsodba ter zapor. Kot enega izmed vzrokov komisije navaja dejstvo, da je bilo koroško uradništvo skoraj v celoti nemško-nacionalno usmerjeno, medtem ko slovenskih uradnikov skoraj ni bilo — „in to v kronovini s skoraj 100 tisoč Slovinci“!

Izsledki vladne komisije iz leta 1917 nehoté navajajo k primerjavam z razmerami, ki vladajo na Koroškem danes. Tukaj pa moramo ugotoviti, da so podobnosti neverjetno velike in značilne. Celó za znano samoizpoved sedanjega deželnega glavarja Wagnerja, ki se je pohvalil, da je „pristen Korošec“, ker ne zna nobene slovenske besede, najdemo paralelo v tedanjem času: tudi tedanji deželni predsednik Lodron se je ponašal s tem, da ne obvlada niti besede slovenščine; da so mu vodilo želje nemško-nacionalne stranke; da nima nobenih stikov z „vodilnim slovenskim elementom“... Ali ni zanimivo, kako se v zgodovini vse ponavlja?

Celovška univerza je praznovala desetletnico svojega obstoja in delovanja

Kar se je pred desetimi leti začelo z ustanovitveno sejo gradbenega odbora, se je do leta 1980 razvilo v pravo pravcato univerzo, ki sicer morda ni prav tisto, kar so od začetka imeli v mislih, ki pa je brez dvoma postala dejavnik v celovškem, v koroškem, v avstrijskem, pa tudi v mednarodnem družbenem življenju. In čeprav deset let v življenju univerze ni dolga doba, so to obletnico prejšnji teden kot odločilno časovno obdobje v izgradnji univerze primerno praznovali. Poleg običajne svečane proslave s številnimi prominentnimi in manj prominentnimi udeleženci iz domovine in tujine, s koroškimi in avstrijskimi politikimi vred, ki si vsi lastijo čast, da so sočetje univerze, so zvezni ministri za znanost in raziskovanje dr. Herti Firnberg podelili častni doktorat. Ob obletnici pa je univerza tudi začela z okrepljeno ofenzivo v javnosti, da bi tako okreplila vezi med njo in koroškim prebivalstvom, ki so v preteklih letih po zaslugi nekaterih sredstev javnega obveščanja včasih močno trpele.

Celovška univerza, ki ima v tekočem študijskem letu okoli 1400 rednih slušateljev in okoli 130 izrednih, je leta 1973, ko je po treh letih priprav začela z diplomskimi in doktorskimi študiji, imela 271 slušateljev. Čeprav koncipirana za 1200 študentov, bi po mnenju rektorja Hödla prenesla tudi 2500 študentov. Trenutno deluje 15 inštitutov, na katerih dela 30 rednih profesorjev, trije izredni, 56 asistentov in 183 drugih učnih oseb, tako da na enega univerzitetnega učitelja (brez lektorjev) pride 13 študentov. V desetih letih njenega obstoja pa so porabili zanjo 600 milijonov šillingov.

Do leta 1977 so se morali študenti in učitelji zadovoljiti s provizorijem in prostori po raznih objektih v Celovcu, 1977 pa so odprli prvo izgradbeno stopnjo, današnje so

dobno poslopje univerze za izobraževalne vede. Poleg inštitutov — med njimi je tudi inštitut za slavistiko, kjer je mogoče študirati tudi slovenščino — so prav v zadnjem času ustanovili še dva meduniverzitetna inštituta: inštitut za tehnologijo pouka, medijsko didaktiko in inženirsko pedagogiko ter inštitut za dopisni študij. Oba inštituta sta za Avstrijo enkratna, obstajajo pa tudi tendence, da bi na celovški univerzi ustanovili še vseavstrijski center za nadaljnje izobraževanje učiteljev.

Brez dvoma ima celovška univerza sproščujočo funkcijo za koroško duhovno življenje. Brez dvoma pa te funkcije še ne izpolnjuje tako, kot bi jo lahko — posebej kar se tiče prisotnosti slovenske manjšine na Koroškem, ki bi jo univerza lahko upoštevala na vseh ravneh svojega delovanja, tako kot politični subjekt kot tudi — tu imamo v mislih posebej družbene razmere in vzdušje, v katerem živi — kot predmet najrazličnejših raziskav.

Posebej pa velja v tej zvezi tudi poudariti vezi celovške univerze z Univerzo Edvarda Kardelja v Ljubljani, ki so bržkone lahko zgled tudi za politične strukture na Koroškem. Prav zato naj bodo celovški univerzi na srce položene besede, ki jih je ob priliki jubileja zapisal rektor ljubljanske univerze Slavko Hodžar: „Ljubljanska univerza s pozornostjo spremlja prizadevanja celovške univerze ne samo zato, ker je ta šola nekaj novega v visokošolskem sistemu pedagoškega in znanstvenega raziskovanja, temveč predvsem tudi zaradi tega, ker je celovška univerza naša univerza-soseda in se razvija v deželi, kjer živi tudi slovenska manjšina. Pri tem vidimo v slovenski manjšini most med narodi, ki približuje sosedske narode in prispeva k njihovem medsebojnemu razumevanju.“

Smo za sodelovanje

toda na podlagi resnične enakopravnosti
v smislu člena 7 državne pogodbe

Na tiskovni konferenci, o kateri poročamo na drugem mestu, so predstavniki osrednjih narodnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev zastopnike tiska in radia seznanili s trenutnim položajem slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Zlasti je bilo govora o operativnem koledarju ter o praznovanju 60-letnice koroškega plebiscita. V tej zadevi so osrednje organizacije — Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev ter Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza — poslale tudi krajevnim društvom, odborom in zaupnikom skupno okrožnico, v kateri so prav tako zavzele stališče do teh vprašanj.

V tej okrožnici predvsem omenjajo želje in predloge, ki sta jih ZSO in NSKS posredovala deželnemu glavarju Wagnerju v zvezi s 60-letnico plebiscita. Osnovni namen teh predlogov je odvzeti proslavam plebiscita tradicionalno protislovensko in nemško-nacionalistično vsebino, kar bi omogočilo koroškim Slovincem sodelovanje pri teh proslavah. Vendar pa deželna vlada in stranke teh predlogov doslej niso niti skušale izpolniti, „nasprotno, prav v zadnjem času so s ponovnim potrjevanjem tristrankarskega sporazuma dokazale, da se izmikajo slehernemu sodelovanju in še nadalje zavračajo enakopraven dialog pri reševanju manjšinskega vprašanja“. Ves ta razvoj zadnjega časa pa — kot je rečeno v okrožnici — tudi kaže, da ni zaslediti pripravljenosti za spreminjanje 10. oktobra iz dneva protislovenske gonje v dan srečanja na Koroškem.

Da bi razčistili nastali položaj, so osrednje organizacije zaprosile predsednike treh v deželnem zboru zastopanih strank za razgovor in od uspeha tega razgovora bo odvisna odločitev o morebitnem sodelovanju pri osrednji deželni proslavi 60-letnice plebiscita. V tem smislu pa naj tudi krajevna društva počakajo s svojimi odločitvami glede sodelovanja pri krajevnih proslavah.

Svoj poziv krajevnim društvom osrednje organizacije zaključujejo z ugotovitvijo, da mora biti tudi ob tej priložnosti izpoved jasna: Smo za sodelovanje, smo za „srečanje na Koroškem“, vendar želimo resnično sožitje obeh narodov na Koroškem v smislu dejanske enakopravnosti, uresničene na podlagi člena 7 avstrijske državne pogodbe!

V konkretnih akcijah se kaže razumevanje za manjšine

Radio Koper-Capodistria, ki je lani obhajal 30-letnico svojega delovanja, je svoje jubilejno leto zaključil z novo pridobitvijo: prejšnji teden so na oddajniški postojanki RTV na Belem križu pri Portorožu vključili nov 300-kilovatni oddajnik, ki bo bistveno izboljšal možnosti za oddajanje programa, ki ga koprski radio oddaja v italijanščini. Radio Koper-Capodistria ima namreč poleg svojega programa v slovenščini tudi dnevni spored v italijanščini in tako prispeva k enakopravnemu uveljavljanju tamkajšnje italijanske narodnosti in preko nje k utrjevanju prijateljskih odnosov med sosednjima državama.

To vlogo radia Koper-Capodistria je ob otvoritvi novega oddajnika poudaril tudi predsednik republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je dejal, da postaja meja med Slovenijo in Furlanijo-Julijsko krajino ter Jugoslavijo in Italijo zmeraj bolj stičišče sodelovanja med narodi, ki živijo ob njej in kjer se zmeraj bolj širi pretok kulturnih in drugih vrednot v cilju medsebojnega spoznavanja in zblíževanja.

Novi oddajnik pomeni veliko pridobitev za radio Koper-Capodistria, saj se bo slišnost programa v italijanščini s tem oddajnikom znatno izboljšala. Pri otvoritvi novega oddajnika pa so kot pomembno naglasili tudi dejstvo, da je večina tehnološko najzahtevnejših aparatov delo jugoslovanskih delavcev in inženirjev.

Kakor že večkrat ob podobnih priložnostih, tako tudi v tej zvezi velja poudariti, da se na takih konkretnih primerih dosti bolj kot v najlepših besedah manifestira dejanska skrb za manjšine in njihove potrebe. Ali ne bi tudi Avstrija postala bolj verodostojna, če bi pokazala nekoliko več razumevanja za manjšine — tudi na področju radia in televizije!

Informacijska prireditve na univerzi

Za prejšnji četrtek sta Solidarnostni komite in Zveza avstrijskih visokošolcev vabila na informacijsko prireditve v prostorih celovške univerze. O aktualnih problemih slovenske manjšine ob jubileju državne pogodbe je govoril dr. Matjež Grilc, medtem ko je dr. Robert Saxer formuliral svoje misli o manjšinski šolski ureditvi na Koroškem in o njeni dvojezičnosti, F. Marenits pa je poročal o prizadevanjih Oktobrskega tabora za „nov oktober“.

V diskusiji je bilo poudarjeno, da bo prav šolsko vprašanje v naslednjih letih stalo v središču prizadevanj slovenske manjšine, ne nazadnje tudi zaradi tega, ker je pričakovati koncentriran napad nemško-nacionalnih sil na že tako omejene pravice Slovencev na tem področju, potem ko jim je uspelo, da so z zakonom o narodnih skupinah na minimum zožili že druge neobhodne življenjske pravice koroških Slovencev. Ponovno pa se je tudi pokazalo, da bi bila za uspešnejši boj proti narodnostnim predsodkom in šovinizmu potrebna popularna publikacija v nemškem jeziku, ki bi nazorno in jasno prikazala probleme in prizadevanja Slovencev, pa tudi vzdušje, v katerem morajo živeti.

Pesem, ki je globoka izpoved zaupanja v človeka in vere v pravico

Tržaški partizanski pevski zbor je ponovno gostoval na Koroškem

Slišali smo ga že večkrat, pa bi ga poslušali še in še — namreč Tržaški partizanski pevski zbor, ki je na povabilo Zveze koroških partizanov in Slovenske prosvetne zveze konec minulega tedna spet gostoval na Koroškem ter pod vodstvom dirigenta Oskarja Kjudra priredil izredno uspela koncerta v soboto zvečer v novem Kulturnem domu v Šentprimožu in v nedeljo popoldne v Mestni hiši v Borovljah. V obeh krajih se je zbralo na stotine ljudi, ki so s pravo pobožnostjo prisluhnili pesmi, ki je mogočno privrela iz grl 70-članskega zbora ter povsem osvojila poslušalce, jih nepopisno navdušila in očarala, jih prevzela s svojo edinstveno izpovedno močjo. Kajti to je bila pesem, ki je tudi naše borbe spremljala v boju proti nacizmu; to je bila pesem, ki tudi danes vlija poguma in vere v zmago vsem tistim, ki se kjerkoli po svetu borijo proti krivici in nasilju — za svobodo, za mir, za bratstvo med narodi.

O tej vsebini in izpovedi pesmi Tržaškega partizanskega pevskega zbora so na obeh prireditvah spregovorili tudi predstavniki naših organizacij. V Šentprimožu je tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser povedal, da smo tržaški zbor povabili v okviru 35-letnice zmage nad fašizmom, da bi obudil spomin na junaški partizanski boj in na partizansko pesem, s katero so se tudi naši borci in aktivisti bojevali in zmagovali. In odgovoril je tudi na vprašanje, zakaj je 35 let po končani vojni še vedno potrebno gojiti pesem: ker še vedno nimamo pravic, ki smo si jih sami priborili in so nam zagotovljene v členu 7 državne pogodbe; ker na uradnih mestih nočejo dati potrebnega priznanja protifašističnemu boju in tudi ne skrbijo v zadovoljivi meri za partizanska grobišča; ker so na Koroškem še vedno ljudje, ki jim partizanska pesem ni po volji, ki pa jih bo zgodovina poučila, kajti danes že najvišji avstrijski predstavniki priznavajo, kakšnega pomena je bil protifašistični boj koroških Slovencev tudi za osvoboditev Avstrije. Prav o tem boju pa je ob koncu spregovoril tudi sekretar Zveze koroških partizanov inž. Peter Kuhar, ki se je gostom iz Trsta zahvalil za njihov obisk ter jim izročil spominsko darilo. Pri tem je opozoril na sorodno usodo Slovencev na Koroškem in v Italiji, posebej pa naglasil, da je ravno Tržaški partizanski pevski zbor prvi, ki nastopa v novem Kulturnem domu v Šentprimožu.

Podobne misli je nanizal tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je v Borovljah dejal, da smo zbor povabili zato, da skupaj z njim in ob njegovi pesmi obnovimo „tisto navdušenje, ki nas je navdajalo pred 35 leti, ko je vkorakala v naše vasi slovenska parti-

zanska vojska in je vsepovsod zadonela borbena, revolucionarna, uporna partizanska pesem“. Z njo hočemo — je naglasil govornik — v prvi vrsti počastiti spomin tistih, ki so dali svoja življenja za svobodo, tukaj v Borovljah pa še posebej tistih 82 borcev, ki so padli 12. maja 1945 v borbi za Borovlje proti SS-ovskim divizijam ter četni-

Na stolice hvalečnih poslušalcev na obeh prireditvah (na sliki dvorana borovljske Mestne hiše) je navdušila pesem Tržaškega partizanskega pevskega zbora

skim in belogardističnim izdajalcem. Na žalost se jih kljub temu, da je bila s to borbo končana osvoboditev Avstrije, nihče ni uradno spomnil, tudi ne ob proslavi 50-letnice proglasitve Borovlj za mesto. „Tu v Borovljah pa imamo upravičen vzrok za proslavljanje 35-letnice zmage nad fašizmom tudi zaradi tega, ker je prav v bližini — na Robežu bila že konec avgusta 1942 prva partizanska bitka, ki je naznanila prisotnost slovenske ljudske vojske na Koroškem in dajala našemu ljudstvu spet upanje in vero v zmago pravice. Kakor spomenik na Robežu spominja na prvo bitko partizanov na Koroškem, tako bi moral na zadnji spopad zmagovite partizanske vojske spominjati tudi spomenik ob Dravskem mostu.“

Ko je spomnil na povojno obnovo našega narodnega življenja in delovanja, je predsednik ZSO omenil dolgoletno borbo za uresničitev pravic v smislu člena 7 in opozoril, da je tudi še danes izključena slovenska beseda iz javnih prireditiv. Tako tudi v Borovljah, čeprav celo po nezadovoljivi rešitvi potom zakona o narodnih skupinah gre za dvojezično občino — čeprav je slovenščina priznana pred okrajnim sodiščem in pred okrajnim glavarstvom, le v osnovni upravni celici ji ne dajo pravice. „To pa očitno iz strahu pred tistimi, ki že 60 let vidijo mejo v nevarnosti in jim je spor med narodoma v deželi življenjska vsebina. Le-tam naj bo povedano, da koroški Slovenci nikdar nismo postavljali niti podiral mejnike; podirali so jih leta 1941, ko so nemške oborožene sile prekoračile meje naše domovine in iz Karavank kot toliko ope-

vane naravne meje napravili notranjekoroško gorovje. Mi meje le odpiramo — na stečaj, da bi se kulturni in gospodarski tokovi lahko pretakali med sosednima narodoma, da bi se le-ta medsebojno oplajala, da bi na mesto sovraštva stopilo prijateljstvo, na mesto spora mir med narodi. To so bila načela in cilji našega narodnoosvobodilnega boja, to so načela in cilji tudi naše današnje borbe, da bi bile uresničene pravice, ki smo si jih priborili, da bi zavladala enakopravnost povsod tam, kjer avtohtono živimo že nad 1300 let, da bi bila priznana enakopravnost našega človeka tudi tukaj v Borovljah. V tem smislu naj nas bodri partizanska pesem, ki naj nas navdušuje kot pred 35 leti in nas (Dalje na 8. strani)

Izšla bo dvojezična antologija slovenske lirike

Kulturne akcije med Koroško in Slovenijo smo koroški Slovenci vedno pozdravljali, če ob tem nista bila prezrta naša kulturna tvornost in naša vloga živega povezovalnega člena. Žal se na tem področju čestokrat čujejo zveneče besede o nalogah kulturnega poslanstva, v resnici pa le malokrat pride do stvarnega dejanja. Zato smo tembolj veseli, če včasih vendar pride do realizacije načrta, ki je v vsestransko zadovoljstvo. Tako z zadovoljstvom beležimo dogodek, ki je neposredno pred nami. Pri celovški založbi Heyn bo namreč v kratkem izšla dvojezična antologija sodobne slovenske lirike, ki bo nosila naslov po Minaltijevem verzu „Auf dem grünen Dach des Windes — Na zeleni strehi vetra“.

Antologija je nastala v sodelovanju slavističnih oddelkov celovške in ljubljanske univerze. Izbor in spremno besedo je pripravil dr. Boris Paternu, uredništvo pa sta prevzela Rudolf Neuhäuser in Klaus Dellef Olof. V antologiji bo predstavljeno štiriindvajset pesnikov, pri čemer bo upoštevana tudi poezija koroških pesnikov. Pesmi posameznih avtorjev bodo objavljene v originalu in v prevodu. Pri prevajanju je sodelovala vrsta znanih avtorjev, vendar sta največ prevodov napravila urednika Olof in Neuhäuser.

Uvodno študijo k antologiji je napisal prof. dr. Boris Paternu, ki je ob tej priložnosti razmišljal tudi o zamejskem pesništvu, o katerem med drugim pravi:

Nekoliko drugačen, v nekaterih težnjah pa tudi podoben je povojni razvoj pesništva pri zamejskih Slovencih, živčih v Italiji in Avstriji, ki so po porazu fašizma in nacizma znova dobili možnost javnega kulturnega izražanja. V njihovi povojni liriki prav tako ni mogoče prezreti temeljne razvojne črte od tradicionalno opisne, pripovedne in izjavne besede k postopnemu osamosvajanju njenih poetičnih zmožnosti, predvsem sodobnejše metaforike, kar se dogaja nekako hkrati z uveljavljanjem vse bolj osebne in vse bolj zapletene bivanjske problematike. Toda ta proces, ki je močno povezan s sočasnimi dogajanjem v matični slovenski književnosti, deloma pa tudi z dogajanjem v avstrijski, nemški, italijanski in širši evropski književnosti, je mnogo bolj zadržan kot v Sloveniji. Prepleta se z nasprotnim procesom, ki literaturo drži v bolj neposredni angažiranosti, izhajajoči iz njene napete zazrtosti in temeljna vprašanja obstoja narodne identitete sredi asimilacijskih dogajanj. V tako izpostavljenem položaju obstoja se tudi njen jezik ne more spuščati predalet od jezika skupnosti in si v glavnem ne dovoljuje pohodov v nevezano igro ali besedno pustolovščino. Poskuse v to smer je njihovo okolje slabo preneslo. Poleg tega ohranja zamejsko pesništvo tudi močnejši stik z zemljo, z njeno krajinsko in jezikovno barvitostjo. Z vsemi temi posebnostmi, ki pa so na Koroškem spet znatno izrazitejše kot na Primorskem, bistveno dopolnjuje sodobno slovensko liriko in njenemu obrazu daje nekaj izrazitih in bistvenih črt.

Avtor „Tihega Dona“ je obhajal petinsedemdesetletnico

Po vsej Sovjetski zvezi in tudi po ostalem svetu so pred nedavnim proslavljali 75. rojstni dan sovjetskega pisatelja Mihaila Solohova, znanega predvsem po obsežnem romanu iz revolucijske dobe „Tibi Don“, za katerega je Solohov prejel tudi Nobelovo nagrado za književnost.

Ob življenjskem jubileju Solohova je sovjetski tisk objavil obsežne zapiske o njegovem književnem delu, vrhovni sovjet mu je podelil visoko odklikovanje, prejel pa je vrsto čestitk visokih osebnosti in ustanov. Eden izmed piscev slavnostnih člankov je zapisal, da je Solohov v svojih delih pokazal predvsem velikansko ljubezen do življenja in humanizem. Sam Solohov pa o poslanstvu pisatelja pravi, da se med umetnike lahko prišteva le tisti, ki velikansko moč vpliva umetnosti na dan in srce člo-

veka uporabi za oblikovanje najplemenitejšega v dušah ljudi, v dobrobit človeštva.

Kakor že rečeno, je postal Solohov znan in slaven predvsem s svojim velikim romanom „Tibi Don“. Samo v Sovjetski zvezi je ta roman izšel 303 krat v skupni nakladi več kot 15 milijonov izvodov. Vsa njegova dela so v Sovjetski zvezi tiskali v skoraj 1000 knjigah, ki so v 54 jezikih sovjetskih narodov in narodnosti dosegle skupno naklado skoraj 79 milijonov izvodov. Pa tudi v tujini so dela Solohova dosegla številne izdaje, in sicer je izšlo 136 knjig v skupni nakladi 2,8 milijona izvodov, in to v 30 jezikih. Roman „Tibi Don“ je v tujini izšel v osmih jezikih, med drugim tudi v slovenščini. Med drugimi znamenita dela sodita predvsem še „Zorana ledina“ in „Človekova usoda“.

Ko je pred leti ameriški biolog Paul Ehrlich objavil svoje raziskave o razvoju svetovnega prebivalstva, so njegove napovedi vzbudile veliko zanimanje v mednarodni javnosti. Po njegovem je namreč rast svetovnega prebivalstva podobna tempirani bombi: ko bo eksplozirala, bo lahko povzročila človeštvu katastrofo, ki ne bodo manjše od tistih, ki jih lahko povzroči jedrska vojna. Do podobnih predvidevanj so prišli tudi drugi znanstveniki, četudi so se tu in tam pojavili znaki manjšega nazadovanja v številu rojstev in so nekaterim narodom celo že napovedovali, da bodo izumrli.

Da bomo lažje razumeli, v čem je bistvo zgornjih ugotovitev in napovedi si nekoliko podrobneje oglejmo tozadevne podatke in ocene, ki so jih pred kratkim objavili strokovnjaki Združenih narodov.

Ko bomo čez dvajset let stopili v novo tisočletje, bo po teh napovedih živelo na našem svetu 6,2 milijarde ljudi. Kaj to pomeni, nam pove primerjava: zdaj ima svet 4,4 milijarde prebivalcev, na začetku tega stoletja pa je na svetu živel vsega skupaj le 16 milijarde ljudi. Pri tem pa je treba vedeti, da je trajalo celih 19 stoletij, da je človeški rod dosegel to številko, kajti na začetku našega štetja je bilo na Zemlji šele 200 do 400 milijonov ljudi in 7000 let poprej jih je bilo sploh le 5 do 10 milijonov.

Po oceni strokovnjakov OZN bo novo tisočletje pričakalo 3,6 milijarde Azijcev, 825 milijonov Afričanov, 608 milijonov prebivalcev Latinske Amerike, 520 milijonov Evropejcev, 311 milijonov prebivalcev Sovjetske zve-

ze, 289 milijonov prebivalcev Severne Amerike ter 29 milijonov prebivalcev Avstralije in Oceanije. Po številu prebivalcev najmočnejša država na svetu bo tudi ob koncu tega stoletja Kitajska, ki bo imela že 1189 milijonov ljudi; sledila ji bo Indija (1036 milijonov prebivalcev), nato Sovjetska zveza (311 milijonov), Združene države Amerike (260 milijonov) in Indonezija (221 milijonov prebival-

Rast svetovnega prebivalstva je podobna „tempirani bombi“

cevi). Najgosteje naseljena področja bodo ostala ista kot pred dvajsetimi leti: Hongkong, Singapur, Malta, Barbados in Bangladeš.

Podatki o tej demografski eksploziji so že zlasti zanimivi glede razmerja med razvitim in nerazvitim delom sveta. Pred dvema desetletjema je v razvitih predelih sveta živelo 945 milijonov ljudi, v državah v razvoju pa več kot 2 milijardi; danes je to razmerje 1,1 milijarde proti 3,2, medtem ko bo na koncu stoletja v razvitih državah 1,2 milijarde ljudi, v državah v razvoju pa že 4,9 milijarde. Pri tem pa je treba upoštevati, da je v nerazvitim delu sveta že danes 40 odstotkov brezposelnih in 20 odstotkov slabo hranjenih, medtem ko 30 odstotkov ljudi nima pitne vode niti potrebne zdravniške nege.

Preseljevanje ljudi v velika mestna središča se bo nadaljevalo še z večjo intenzivnostjo. Na začetku našega stoletja je bilo na svetu 15 mest z več kot milijon prebivalci; največje med njimi je bilo London. Danes je na svetu 50 mest, ki imajo od 3 do 20 milijonov prebivalcev, kolikor jih šteje sosednje New York-New Jersey. Čez 20 let pa bo 50 mestnih naselij imelo od 5 do 31 milijonov prebivalcev;

največje mesto na svetu bo mehiška prestolnica Ciudad Mexico, kjer bo živelo dobrih 30 milijonov ljudi.

Za dolgoročno načrtovanje izobraževanja in socialnega varstva so pomembni naslednji podatki: čez 20 let bo imel ves svet več kot 3,5 milijarde otrok in mladine do 30. leta starosti, skoraj 400 milijonov ljudi bo konec tisočletja starejših od 65 let.

In še eno zanimivost odkrivajo podatki o razvoju svetovnega prebivalstva. Medtem ko se prebivalstvo tekoimenovanega tretjega sveta hitro množi, prebivalstvo tehnološko razvitih držav upada. Če se bo ta razvoj nadaljeval, leta 2080 — kakor trdijo demografi — ne bo nobenega Nemca več, kajti v obeh nem-

ških državah izkazujejo večjo stopnjo umrljivosti od natalnosti. Podobno se dogaja z drugimi zahodnimi državami, ki težijo k „samomoru“, če bo povprečno število otrok na zakonski par ostalo pri 1,8, ker je za ohranitev številčnega ravnovesja prebivalstva nujno potrebno, da pride na zakonski par povprečno 2,1 otroka.

Za leto 1982 napovedujejo, da bo v evropskem delu Sovjetske zveze število novorojenih Rusov enako številu Rusov, rojenih v vzhodnih republikah države. Po tem letu bo „vzhodnih“ Rusov vedno več nasproti „evropskim“. Tudi v tem primeru različne stopnje natalnosti povzročajo taka neizravnanja. V Izraelu, kjer je število rojstev znatno večje nasproti rodovitnosti drugih zapadnih držav, bo leta 2000 v mejah države več Arabcev kot Izraelcev. Izraelska družina šteje povprečno po 3 otroke, medtem ko ima arabski zakonski par povprečno 6,5 otroka. Upadanje rojstev v industrializiranih državah pa bo imelo tudi za posledico, da se bo po podjetjih in pisarnah zvišalo število zaposlenih žensk.

Če ob vsem tem upoštevamo dejstvo, da bomo v bližnji bodočnosti sami določevali spol otrokom in se naučili vedno bolj skrbno kontrolirati vedenje partnerjev obeh spolov z uporabo kemičnih sredstev, pa le pridemo do spoznanja, da so bile uvodoma navedene napovedi relativno enostavne. „Bomba“ brez dvoma postopoma poka, a njene posledice se ne morejo meriti le s številčnimi izrazi. Povezovanje v celoto biologije in družbe postaja vse tesnejše in močnejše: pa naj bo zastrašujoče ali navdušujoče — kakor se pač vzame.

BEKŠTANJ:

1. občinski kulturni teden

Tržna občina Bekštanj letos prvič prireja kulturni teden, v okviru katerega je cela vrsta prireditev. Začetek tega tedna je bil v soboto z otvoritvijo slikarske razstave znanega slikarja domačina Valentina Omana in s „parado“ kulturnih društev občine Bekštanj. Slikarska razstava je bila odprta do včeraj, kjer so si jo poleg domačinov ogledali tudi številni gostje, ki so na počitnicah na tem območju Koroške. Zaključna prireditev kulturnega tedna bo jutri v soboto ob sodelovanju vseh kulturnih društev občine.

V nedeljo zvečer je bilo v občinski hiši zanimivo predavanje z naslovom „Pokrajina in človek ob Baškem jezeru v preteklosti in danes“. Predaval je dr. Walter Tragatschnig, avtor barvnih dia-predstev, ki je bil gradbeni mojster inž. Herbert Smoliner. V nabito polni dvorani je dr. Tragatschnig znal lepo pritegniti publiko, da je z velikim zanimanjem sledila izvajanjem predavatelja, ki je na zelo

nazoren način povedal tudi mnogo novega, kar ni interesantno samo za letoviščarje — kakor je to menil predavatelj — temveč tudi za našega domačega človeka, ki je mnogo premalo informiran o posebnostih svojega kraja in okolja.

V Ponedeljek smo bili priče izredno lepo uspelega kulturnega večera, ki ga je kreiralo Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“. Namesto zadržanega pesnika in pisatelja Valentina Polanška, je bral iz svojih del znani pesnik in

slikar Gustav Janusch iz Šentjakeba v Rožu. Največji adut loških prosvetašev je vsekakor tamburaški zbor, ki ga vodi izredno agilna Erika Wrolich. Izvajanja te nadvse priljubljene mlade tamburaške skupine, so bila nagrajena z navdušenim aplavzom. Tudi pevci pod vodstvom Martina Resmana so prispevali svoje, prav tako šolarji in dijaki, ki so popestrili večer z recitacijami. Skozi bogati in pestri spored je kot povezovalac izredno spretno fungiral mag. Peter Stikker. Skratka, večer je bila lepa manifestacija slovenske kulture občine Bekštanj. Seveda je bil program dvojezičen, to predvsem zaradi tega, da bi ga razumeli številni letoviščarji in se tako seznanili s posebnostjo Koroške, da tukaj prebivata dva naroda, kar se v praksi včasih zelo rado zamolči.

V teku kulturnega tedna bo še precej prireditev, ki bodo dale pregled kulturne dejavnosti tržne občine Bekštanj, ki ima izredno bogato in pestro kulturno dejavnost.

Koncert „Uascit pr Zile“

(ZILJSKA SVATBA V BESEDI, PESMI IN PLESU)

- v nedeljo 8. junija 1980 ob 14.30 uri pri Plicu (dom Franca Grafenauerja) na Brdu pri Šmohorju. Prireditelj: SPD „Zila“
- v nedeljo 8. junija 1980 ob 20. uri v farni dvorani v Šentjakebu v Rožu. Prireditelj: SPD „Rož“

Na prireditvah sodelujeta: Akademsko folklorna skupina „France Marolt“ iz Ljubljane in mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakeba v Rožu.

Prisrčno vabljeni!

Gregor Opetnik - 75-letnik

Pred nedavnim je v krogu družine in prijateljev praznoval svojo 75-letnico tovariš Gregor Opetnik, čevljarški mojster iz Pliberka.

Jubilant je bil rojen v skromnih razmerah v Dobu pri Zadnjaku. Bil je eden sedmih otrok in je moral že zelo zgodaj služiti kruh na kmetih na strmih Komlju. Kot mlad nadebuden fant je sklenil, da ne bo celo življenje pastir. Izbral si je čevljarški poklic. V Pliberku si je skupno z bratom krojačem zgradil hišo in sedaj uživa sadove svojega dolgoletnega trudapolnega dela.

Kot že omenjeno njegova življenjska pot ni bila z rožicami postlana. Mnogo je moral prestati v času druge svetovne vojne, kjer je bil izpostavljen vsem mogočim preganjanjem tedanjega nacističnega režima. Kljub vsem težavam je ostal zvest član naše narodne skupnosti, pa čeprav to ni bilo vedno lahko.

Gregorju Opetniku ob njegovem življenjskem jubileju prisrčno čestitamo in želimo, da bi ob strani svoje žene še dolga leta užival srečo in zadovoljstvo.

SELE-KOT

V petek dne 23. maja nas je Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ v Selah na Kotu vabilo na predavanje o zdravju.

Udeležencev je bilo preko štiri-deset. Tema predavanja je poleg žensk in mož pritegnila tudi številno mladino, kar je še posebno razveseljivo. Dr. Hribernik nam je obširno predaval o delovanju srca in ožilja pri človeku, od rojstva do pozne starosti. Seznanil nas je, kako se s pravilno hrano, športom oz. z delom obvaruje boleznimi kot so obolenje ožilja in srca. Povedal nam je, kako škodljiv strup za človeško telo je brezmejno uživanje prave kave, alkohola in predvsem nikotina. Pogovarjali smo se kot stari znanci, kot ena družina. Stavljena so bila razna vprašanja, na katera nam je zdravnik zelo jasno odgovarjal. Iz tega predavanja smo odnesli veliko koristnega.

Tem potom se zahvaljujemo „Zvezi slovenskih žena na Koroškem“, katera nam je omogočila to predavanje.

Posebna zahvala pa seveda velja dr. Hriberniku z željo, da bi nas še obiskal.

Vsi protesti so bili zastonj

Kljub številnim protestom tako s strani planinskih društev in tistih, ki ljubijo naravo, da se v osrčju pogorja Nockgebiet ne sme graditi načrtovano počitniško naselje (glavni zagovorniki tega projekta so bili politiki in turistični dejavniki), so zmagali komercialni vidiki — politiki. Na Rosental-Alm že hrumijo stroji in pripravljajo teren za gradnjo.

Pogorje Nockgebiet je bilo še pred nekaj desetletji prvobitno naravni azil, poln prirodne lepote, živalskega življenja z žvižgajočimi svisci, in plahimi jeleni. Pred leti so preko tega območja zgradili cesto, ki je zarezala globoke rane v naravo. Sedaj pa — to je posledica ceste — pa bodo zgradili še počitniško vas, ki bo privabila na stotine in tisoče turistov, ki bodo preplašili še to divjačino in potrgali še zadnje lepe alpske cvetlice. To pomeni velik korak nazaj in je eklatanten „prispevek“ k uničenju narave. Namesto da bi bili veseli, da imamo na Koroškem še področja, kjer se lahko sprehajamo v lepem naravnem okolju, ki jih druge dežele nimajo, pa sami silimo v to, da se uničujemo narava.

To nekoč tako mirno področje Krških Alp bo očitno vedno bolj zapisano uničenju, kajti prepričani smo, da počitniško naselje ne bo zadnja akcija, ki jo bodo politiki izvedli v interesu „pospeševanja“ turizma in uničevanja narave.

Samorastniki na Dunaju

„Kar ni uspelo Turkom, je uspelo Samorastnikom“, tako so nam pisali igralci gledališke skupine Slovenske prosvetne zveze, ki so preteklo nedeljo v okviru Dunajskih slavnostnih tednov — Wiener Festwochen na Dunaju uprizorili Prežih-Mikelnove Samorastnike, ki jih je pod režijo Marjana Srienca sedaj že uspešno predstavlja dunajski publiko. S tem so „Samorastniki“, ki so v okviru odrskih prireditev Dunajskih slavnostnih tednov, bili najbolj obiskana prireditev, res osvojili Dunaj.

Prav danes pa se v okviru teh prireditev končuje teden slovenskega filma na Dunaju, kjer prikazujejo filme „Idealist“, „Priznanje pomladi“, „Vdovstvo Karoline Zašler“, „Boj na požiralniku“ in „Vrnitev“.

Clankarju v Slovenskem Vestniku je uspelo, da je na podlagi popačenih ali napačno razumljenih poročil o tem srečanju v enem samem stavku izpovedal kar tri neresnice. Ne pri odgovoru, ne kdaj poprej nisem izjavil.

a) da bi bilo Slov. prosv. društvo na Radišah „brezversko“,

b) da bi bila igra „Dva bregova“ „brezbožna“,

c) da bi bilo Slov. prosv. društvo v Kotmari vasi „brezversko“.

Tudi nisem v Kotmari vasi nikomur prigovarjal, da bi se vključil v kako „krščansko“ zvezo. Da pa me Slovenski Vestnik posadi na isto klop kot mestne očete mesta Velikovec, je višek nesramnosti.

Vprašujem: Komu naj bi tako popačeno obveščanje služilo? Kaj je večja tragedija: ali to, da sem gostovanje iz utemeljenih razlogov začasno odpovedal, ali to, da slovenski list blati ljudi, ki z vztrajnim idealizmom delajo med narodom in za narod?

Vaši preudarni sodbi, dragi bralci, prepričan sem, da vam bo všeč, ko pri svojem obveščanju že pri enem samem poročilu v toliki meri navezan na popolnoma neresnične izjave.

Kotmara vas, dne 21. 4. 1980.

Maksimilijan Michor,
župnik v Kotmari vasi

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

OSREDNJA PISARNA V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO,

tov. Feliksom Wieserjem
OKRAJNA PISARNA PLIBERK
posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

10. 6. 1980

Franci Sadolšek
kulturalna vprašanja

17. 6. 1980

dipl. inž. Feliks Wieser
splošna narodnostna in
gospodarska vprašanja

Kdo je napisal neresnico?

(Ob kotmirskih težavah z Gorjanci)

Dopis „Težave z Gorjanci“, ki smo ga pred tedni objavili v našem listu, je izgleda razburil določene kroge v Kotmari vasi — kroge, ki „Slovenskega vestnika“ ali sploh ne berejo ali pa ga ne znajo oziroma nočejo pravilno brati. Najprej se je oglasil kotmirski župnik Maksimilijan Michor, ki je v „Našem tedniku“ razglasil nad našim listom anatemo, ter ga proglasil za lažnika. Ker se nismo skrušeno skesali svojega „greha“, je prejšnji teden v obrambo župnika nastopila še „družina“ iz Kotmare vasi ter nam prav tako podtaknila, da smo lagali ter župnika „pogreznili v blato“.

Gotovo ni bil naš namen, da bi polemizirali okoli stvari, vendar si očitkov, ki so povsem neutemeljeni in neupravičeni, ne moremo pustiti dopasti; pa tudi nočemo biti vzrok temu, da bi se še komu „vrezale globoke rane“. Zato objavljamo danes za primerjavo še enkrat naš takratni dopis in listi del župnikovega odgovora, v katerem nam očita, da smo pisali neresnico. Bralci sedaj lahko sami preverijo, kaj smo res pisali in kaj nam je bilo podtaknjeno: od treh točk, ki nam jih župnik očita kot neresnico, namreč niti ene same nismo pripisali njemu — če jih je kljub temu vzel nase, je to njegova stvar, vendar to nikomur ne daje pravice, da bi krivico valil na drugega in ga proglašal za lažnika.

Edino kritično ugotovitev, ki je v našem dopisu veljala župniku (da je odklonil farno dvorano za prireditev radiškega prosvetnega društva), pa sta kot pravilno potrdila tako župnik kot tudi tista kotmirska „družina“, ki se je oglasila v njegovo obrambo. Torej je le treba vprašati, kdo je pisal neresnico?

Težave z Gorjanci

Z Gorjanci je težko, pa naj so to gorjanci z Radiš ali „Gorjanci“ iz Kotmare vasi. Posebne težave imajo s temi zanikrnimi ljudmi kotmirski gospod župnik.

Prišli so in so hoteli prirediti kulturno prireditev v blagoslovljenem farnem domu, igralci brezverskega Slovenskega prosvetnega društva z Radiš kot nastopajoči z brezbožno igro „Dva bregova“ in prav tako brezversko Slovensko prosvetno društvo iz Kotmare vasi kot prireditelj. Ne, takega pohujšanja verna in slavna kotmirska župnija res ne bi prenesla.

Gospod župnik sicer zelo radi pridigajo o „ljubezni v Kristusu“, niso pa še povedali, da ta ljubezen ni za

tiste, ki delujejo v okviru (p)rsvetne organizacije. Koliko so se gospod že trudili, da bi te izgubljene ovce privedli v pravi hlev. Pa nič. Ko bi se vsaj vključili v kako „krščansko“ zvezo! Pa nič.

Niso vse dvorane za vse. V Velikovecu je ena, ki ni za vse, v Kotmari vasi je ena, ki ni za vse in še nekaj je takih, ki niso za vse.

Uprizoritev tragedije „Dva bregova“ v Kotmari vasi pa bi zares bila odveč, saj se je tragedija odigrala tudi brez igre: Prestop z enega brega na drugega ni mogoč. Ena stran se je prebila vsaj do poskusa, a druga stran, na kateri so stali prečastiti gospod župnik, je prošnjo zavrnila.

oto

„Obtoženi volk“ v Škofičah

Člani igralske skupine slovenske gimnazije v Celovcu so v petek 30. maja zvečer prijetno presenetili Škofičane in gledalce iz okoliških vasi, ki so se na povabilo Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Škofičah zbrali v dvorani gostilne pri Schützu.

Po zelo dolgem premoru je bila v Škofičah spet enkrat dramska predstava. Kot v pogum domačinom so mladi igralci z vso svojo mladostno zagnanostjo in z velikim smislom doživeto zaigrali igrar Petana „Obtoženi volk“ v režiji Marjana Srienca.

Bilo je zanimivo, tako za starejši kot za mladino, saj je avtor v

ljuje o Rdeči kapici. Le škoda, da je bilo mladih bolj malo, kot da v Škofičah ni otrok.

Mladim igralcem naj velja topla zahvala za tako lep prispevek h kulturnemu večeru.

V uvodu je nastopil domači pevski zbor SPD „Edinost“ in zapel pesmi o Triglavu, Dekle na vrtu ter popularno Jes pa moj gvažek. Zbrano občinstvo je pevce odobravoče nagradilo z bogatim in navdušenim aplavzom.

Skrbno izbran program je nekoliko napolnil vrzel v kulturnem življenju Slovencev tega področja, velja pa povedati, da kaj dosti več se v taki dvorani ne da napraviti.

Treba bo razmišljati o novih rešitvah.

Za planince od A do Ž

Zima v hribih se poslavlja, planine bodo kmalu zopet za vsakogar dostopne. Šli bomo na vrhove, da si tam naužijemo čistega zraka in se za nekaj časa umaknemo vsakdanjemu hrupu. Da pa bo naše veselje v planinah nemoteno, bo treba upoštevati nekaj temeljnih pravil.

Dobra oprema — pol uspeha!

Najvažnejši del opreme so čevlji. Če bo siguran stop in čevlji nas ne bodo žulili, bomo brez težav osvajali vrhove. Dobri planinski čevlji morajo imeti podplate iz specialne gume, le tako bomo varno stopali po gorskih strminah. Podplati iz PVC materiala so res znatno cenejši, so pa popolnoma zanič. Zato pri nakupu ne glejmo na ceno — važna je kvaliteta. Ker pri gozdarjih ni modnih cen, bomo za več denarja dobili boljše blago. Če smo namenjeni osvajati pretežno visoke vrhove, naj bodo čevlji primerno močni. Za lahke sprehode v nižjih legah, zadostujejo lahki popotni čevlji. Ko smo kupili nove gozdarje, ne bomo šli z njimi takoj na Triglav. Najboljše je, da hodimo toliko časa po mokri travi, ali mokrem snegu, da se čevlji skozi in skozi premočijo. Da ne bo žuljev, si bomo oblekli suhe nogavice, čevlje pa obdržali na nogah toliko časa, da bodo popolnoma suhi. Verjetno bo to treba večkrat ponoviti, da se uležejo po nogi.

Nahrbtnik: Za lahke ture v nižini, je vsak dober; za visoke gore pa bo pametno, da si nabavimo alpinskega. Dobimo jih v vseh barvah, velikostih in cenah.

Kaj naj bo v nahrbtniku? Turi primerna količina suhe hrane. Zaščita proti dežju (pelerina, dežni plašč in podobno). Za sprehode v lahkem terenu, zadostuje tudi zlozljiv dežnik. Ne pozabimo lahke vetrovke. Za visokogorje pa še topel pulover in rokavice — tudi poleti! Nekaj sanitetnega materiala za prvo pomoč, žepno svetilko, nož in vžigalice. Alkoholnih pijač ne bomo vlačili v planine, tudi tako šaro kot je tranzistor, bomo samoumevno pustili doma.

Gora ni smetišče! Kraj naše malice bomo zapustili brez papirčkov, vrečk, konzervnih škotel in podobne nesnage. Gorsko cvetje bomo pustili pri miru, saj je roža najlepša tam, kjer raste. Pazili bomo, da ne bomo prožili kamenja, kajti pod nami so še lahko drugi planinci. Kot kulturni planinci, v gorah ne bomo tulili in divjali, kot bi besnela divja jaga.

Nevarnosti v gorah: Največja nevarnost so brez dvoma snežišča! Še v poletju v visokogorju in senčnih grapah naletimo na nje. Ponavadi je sneg zjutraj trdo zmrznjen, tako da brez derez in cepina ne bomo prišli daleč. Pravtako je

nevarno čez dan, ko se gornja plast odaja. Stop nas bo sicer držal brez derez, a gorje če nam spodrsne. V dolino se bomo drsali kot klada in pristanek na ostrem melišču bo obupen. Zato večjih snežišč nikoli ne prečimo brez cepina, ali močne palice (smučarska palica ni primerna — je preslaba). Če je nas več, je pametno da se navežemo.

Padajoče kamenje! Posebno nevarne so plezalne smeri (Triglav, Košutnikov turen itd.), saj so tu včasih cele množice na pohodu. Še tako majhen kamenček, ki pade iz velike višine, napravi lahko globoko rano. Za take ture bi pač bila najbolj primerna čelada — škoda pa to pri planincih še ni v navadi. V primeru, da nas iznenadi toča padajočega kamenja, bomo zaščitili našo glavo z nahrbtnikom.

Nevihte: Če se bližajo temni oblaki in v daljavi že treska, ne bomo več rinitli naprej. Saj v hribih pravočasno obrniti se ni sramota! Če pa nas nevihta iznenadi, v bližini pa ni nobene, pla-

KONCERTNI VEČER

Prireditelj: MPZ „Podjuna-Pliberk“
Kraj: gostilna Schwarzl v Pliberku
Čas: sobota 7. 6. 1980 ob 20.30 uri

Sodelujejo: MPZ „Podjuna-Pliberk“
Moški zbor Libuč
Mladinska skupina iz Žvabeka
Mladinska skupina iz Nonče vasi
Instrumentalna skupina

KONCERT

Prireditelj: SPD „Zila“ v Bistrici na Zilji
Kraj: Kulturni dom v Bistrici na Zilji
Čas: sobota 14. 6. 1980 ob 20. uri

Nastopa mešani pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca

ninske koč, ali dosti globoke skalne votline — ne bomo šli vedrit pod drevesa. Na prostem bomo čepe počakali konec nevihte! Planinski klobuk okrašen s številnimi značkami, je sicer ponos lastnika, na žalost pa ima lastnost strelovoda; ob nevihti je zato lahko smrtno nevaren.

Vsak planinec je po zakonu dolžan, da v primeru nesreče, po svojih močeh pomaga!

Vsak ki gre v planine, naj pozna „gorski klic v sili“! To je akustično ali optično znamenje ki se ponovi 6 krat v minuti. Odgovor je 3 krat v minuti. Vsem planinkam in planincem želimo obilo lepih ur in mnogo veselja na visokih vrhovih.

Franci Kropivnik
Sele-Zgornji Kot

Obiščite rožeški živalski vrt

Ena največjih koroških atrakcij je vsekakor rožeški živalski vrt, ki se razveseljuje številnega obiska tako domačega kakor tudi inozemskega prebivalstva. Za letos je uprava živalskega vrta obljubila, da ga bo obogatila z nadaljnjo živalsko zvrstjo — risom. Trenutno risa še ni, vendar pa bo prišel. Kljub temu je obisk tega idiličnega kraja s številnimi živalmi vreden obiska. Tu srečate jelene, srne, bivole, divje prašiče, vodne ptice in še mnogo drugih živali, ki živijo prosto v naravi. Živalski vrt z hribom v sredi, na katerem je razvalina starega gradu, nudi obiskovalcem lepe možnosti sprehodov, na katerih vas srečavajo razne ljubke majhne in velike živali, ki se prosto gibljejo v naravi. Obisk živalskega vrta v Rožeku vsakomur toplo priporočamo. Pridite in oglejte si ta živalski svet, ki je edinstven na Koroškem.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi člane in prijatelje društva na

9. srečanje zamejskih planinskih društev

S PLANINCI IZ MATIČNE DOMOVINE

v nedeljo 15. junija 1980 s pričetkom ob 11.30 uri v Števerjanu pri Gorici v Italiji.

Odhod omnibusa: ob 6. uri zjutraj izpred Gasometergasse 10 v Celovcu. Pot bo vodila preko Ljubelja, Ljubljane, Postojne v Gorico. Na povratku s srečanja se bomo vračali skozi Soško dolino in si ogledali prelesto dolino Trento — izvir Soče, spomenik dr. Julija Kugyja, alpski vrt „Juliana“, gorsko tesen Korita itd. Cena vožnje bo značala 150 šilingov.

Prisrčno vabljeni!

Pesem ne pozna meja

V Trebčah blizu Trsta je bil 25. maja velik praznik pevskih zborov pod geslom: PESEM NE POZNA MEJA. Namen te mednarodne tradicionalne revije pevskih zborov je, povezati pevsko kulturo iz zamejstva in matične domovine in tako ustvarjati enoten kulturni prostor ne glede na državne meje, ki ločujejo Slovence. V tem okviru so sodelovali pevski zbori iz Trebč, Trbovelj, Križa, Pridvora, Branika, Doberdoba, Koroško pa je zastopal novoustanovljeni oktet plajberškega prosvetnega društva „Vrtača“ pod vodstvom Mirka Lauseggerja. Ta je čeprav samo s tremi vajami z občutkom zapel makedonsko Bolen mi leži in koroško Pojdam v Rute.

S to pevsko revijo so pevci počastili 35-letnico osvoboditve izpod nacifašizma in kakor vsako leto na zaključku skupno zapeli Pozdravljena domovina in Vstajenje Primorske.

Od spodaj se lestev seveda ni mogla videti. Sedaj se je začelo od spodaj svetiti. Z baterijami je nekdo otipaval vrzel pod streho gor. Potem je zašepetalo:

„Kdo je gor? Vse v redu!“

Vse tiho.

Domen čepi v čisto zadnjem kotu pod streho, kamor ne doseže baterijin žaromet. Honz preži nekje za plankami. Spet se zasliši od spodaj:

„Kdo je gor? Vse v redu!“

Obveščevalca sta lebdela v negotovosti. A vzdržala sta. Kot zadnja rešilna bilka utaplajočemu se je Domnu pojavila misel: Ako je naš, bo tako pustil pri domačih pošto, ali pa bo čakal na zvezo. Če pa je gestapovec, sta ga z molkom najbolj zašila!

Nekaj časa je še stopalo doli okoli lesene podstrešne sobe. Zdaj se je posvetilo proti slemenu, kjer so viseli še speči mračniki, zdaj je iskalo na levi in desni strani ropotarnice. Potem se je s hrupnimi koraki oddaljevalo dol po stopnicah. Na spodnjem skedenju je zakašljalo srdito in s škornji brcnilo neko reč, da se je zakotalila po podu. Potem je zaloputnilo skedenjska vrata. Zunaj pa se je ojačila spet nemška govornica. Vsa zadirčna in zbadljiva, kajti nekoga je izigravala:

„No, je tvoj zanesljivi antiboljševiški nos izvohal kako banditsko gnezdo?“

V polomljeni nemščini se je skušal izmazati nekdo iz neprijetnega položaja. Obveščevalca nista razumela gestapovečevega besedičenja. Zdaj sta šele odrevenela. Domnova brzostrelka je bila vsa vroča, ker jo je držal ves čas v krčeviti napetosti. Honz je požrl slino, ker se mu je zmeščalo grlo od prestanega srha.

Dolgo sta še čakala. Gotovo kakš dve uri. Ko sta začula Strново Lenčko, kako hodi doli na prostem okoli bajte in opravila svoje delo, sta pošepetala:

„Treba bo odtod. In lačna sva tudi.“

„Prej niti gladu nisem čutil,“ je povedal po resnici Honz.

Spodaj je začela peti Lenčka partizansko pesem. Ko melodije ni čisto znala, pa je uporabljala kar star nabožen napev, ki so ga prepevali kdaj pred letom 1938 na krščanskih naukih po domačih okoliških hišah, ko še ni bila slovensčina na smrt obsojena. Verna ženska pa je pomešala nabožno melodijo in borbeni tekst in vse ji je postajalo skladnost, kot takrat, kadar je žebrela za partizane in nosila pošte v torbi mimo policijskih kolon. Novi duh, ki je prenavljal ljudi, je pomenil Lenčki versko in človeško preizkušnjo. Ko je zmanjkalo Lenčki besedila kot melodije, je žvižgaje prinašala reprize v raznih variacijah.

Zunaj nekaj delati? sta ugrabila partizana. Potiho sta zlezla iz skrivališča. Najprej sta pomolila lestev izpod strehe do podstrešne sobe, potem sta se zgubila po stopnicah in rahlo stopicala k vratom. Tedaj je vstopila Lenčka. Tokrat se je ženica kar debelo zavzela. Navrh se je zasmejela, ko se je opomogla od preplaha.

„Pametno sta naredila, da sta skrivaje spala pod streho. Ko bi mi vedeli, bi bilo bolj mučno!“

„Kdo je hodil skrivaje klicat gor pred podstrešno sobo? In slovensko!“

„Od nas nihče, saj sva sami z Binijo doma. Gelca je v Kapli, mož pa na šihu!“

Domnova mati in Lenčka sta bili stari dobri prijateljici. Zato je bilo tudi Domnovo obnašanje do nje temu primerno.

„Jaz bi rekla, kar brž z menoj v kuhinjo, pa se umijta in pogrejte. Bom zajtrk, se reče zdaj že malico pripravila. Kar brž vstopimo!“

Ko so stopili pred Hlevčevo poslopje, sta partizana šele videla, kakšen razposajen zgodnjepomladanski do-

Valentin Polanšek

34

BRATOVSKA JESEN

I. del

Zjutraj, ko sta se mislila skobacati raz skedenj in se pritajeno približati Hlevčevim domačinom, sta zaslišala spodaj pred hišo glasove... Otrpnila sta. Bile so nemške besede! Vedno bolj so se zgoščale. Tudi raz Potnikovce njeve so se bližali glasovi in koraki. Skrta obveščevalca sta zadrževala dih. Oba pa je treslo od kratkega spanja in hladnega jutra. Zdajci sta pričakovala, da bo nemški policijski škorenj sunil v skedenska vrata...

Potem se je res nekaj odprlo. Korakalo je čez spodnji skedenj, kjer je ležalo vse polno razne ropotije od poljskega orodja do starosvetne ničvredne šare nekdanjih posestnikov tega zanemarjenega, čudaškega poslopja. Korakalo je od kota do kota. Potem se je vzpenjalo po strmih stopnicah, ki vodijo na zgornji skedenj, kjer je tudi temačna soba iz debelih desk s podstrešnim oknom tik nad kuhinjo spodaj, obrnjene tja proti Robčevi Osenci. V tej sobi se je gnetlo vse polno nastave, kot rečejo domačini, vreče zatohle moke, vlažne soli in otrdelega sladkorja, pralnega praška in še toliko neznanih ničvrednosti, kajti nekdanja Hlevčeva posestnica je bilo blazno skopa ženska, ki je hranila reči do pokvarjenosti.

Zdaj je korakalo mimo tistih zaklenjenih vrat, stopalo je na to, zdaj na drugo stran lesene podstrešne sobe. Potem bi se vzpelo še čez lestev tik pod streho, ako je ne bi potegnili ponoči partizana za sabo gor na seno.

Od kod glavobol?

Trije odstotki vsega človeštva redno trpi zaradi glavobola. Statistični podatki pa kažejo, da njihovo število narašča z napredkom civilizacije. Najpogostejša oblika glavobola je tista, ki je posledica vremenskih sprememb, najbolj boleča pa tista, ki jo povzroča vnetje obnosnih votlin. Poznamo pa še več drugih vrst glavobola, zato ne bo odveč, če povzamemo nekaj osnovnih spoznanj o teh motnjah, kakor jih je zapisal italijanski avtor Lucio Daffini in številne zanimive statistične podatke, ki so botrovali temu zapisu.

Biometeorologija je veda, ki proučuje vplive meteoroloških razmer na človeka. Zato je področje njenih raziskav zelo široko: od kozmičnih vplivov na sestavo krvi do vpliva sončnih beg na ravnanje ljudi in posledic Luninih faz na menstrualni cikel pri ženskah. Človeški organizem namreč nenehno

„ponedeljkov glavobol“, se je močno razpasla na Zahodu. Gre za krajše odsotnosti z dela, za „bolniške“, ki jim botrujejo hudi glavoboli, ponavadi res prav ob ponedeljkih, ko je treba ponovno v službo. Tako so statistiki v Združenih državah zabeležili, da ob ponedeljkih zaradi tega ne pride na delo dva in pol milijona ljudi, prav tako je ponedeljek kritičen dan tudi v Zahodni Nemčiji, Veliki Britaniji, Švici in skandinavskih deželah, torej povsod tam, kjer gre za visoko industrijsko razvite dežele. Vendar pri „ponedeljkovem glavobolu“ ne gre za umišljeno bolezen, pač pa za zbrane posledice preveč naporno ali pa preveč pasivno preživetega konca tedna.

Glavobole delimo tudi po tem, ali jih spremlja dvig telesne temperature ali ne. V prvem primeru glavobol vedno spremlja dvig temperature, hitrejše dihanje, pred-

V temle letnem času so pikniki moderni in vsaka uglasena družbica kolegov, prijateljev ali sorodnikov, ki da kaj nase, si poišče košček travnika ali rečnega brega kjer preživi popoldne in dočaka večer. Hrana, pijača in zbrano petje sodijo zraven — tako kot volan k avto-

torsko naprezati. Čim bolj bo avto pod težo počepnil, tem večja je nevarnost, da se bo na kucih drgnil s trebuhom ob tla. To škodi karterju in pločevini, vzmetem in blažilnikom pa tudi drugim pomembnim mehanskim delom. Obenem se bo ropotija — mislim na rotilji,

Z avtom na piknik

mobilu, torej je o tem odveč izgubljeni besede.

Za začetek morate vedeti, kam sploh greste. Če je prostorček za piknikovanje blizu asfalta, je vsa zadeva bistveno preprostejša, kot če vas čaka do tja naporna vožnja čez drn in strn. Cestnim razmeram primerno morate naložiti in obremeniti tudi avtomobil. Konec koncev so osebni avtomobili današnje dobe zgrajeni za sodobne ceste in jih ne gre po trak-

čebulo, oglje in steklenice — razsula po prtljažniku in čista sreča bo, če ne bo črepinj.

Ko boste vsi zbrani in bo vsak vedel, kaj mora početi — skrbni organizaciji dela tudi na pikniku ne gre odrekati veljave — „zložite“ avtomobile lepo v vrsto, dovolj daleč od ognja, najbolje v senco, nikakor pa ne na razmočen prod, da vam pozneje ne bo treba buditi okoliških kmetov — zaradi konj, ki bi avtomobile spet vlekli na trdna tla.

Radio v avtomobilu je resda civilizacijski dobitnik, toda pikniku se bolj poda zborovanje v narodnem tonu kot pa rockerja s polno sapo. In še tole svetujem: koj, že na začetku pripravite veliko vrečo za smeti, da boste vanjo sproti metali odpadke, vrečo pa na koncu dali v avto in jo odpeljali tja, kamor sodi.

Je pa avto — če je ljudi veliko, stolov ali razgrnjenih odej pa premalo — lahko v veliko pomoč. Spretnože prosite, naj izvlečejo seveda (pri dyani, spačku ali še katerem avtomobilu je mogoče izvleči celo zadnjo klop), seveda pa ne bo prav, če jih boste postavili v blato, ker bo to škodilo njihovim podstavkom.

In še tole: naj bo veselje še tolikšno, nikar naj vas ne zgrabi pretirana objestnost, ki bi jo pozneje, ali pa že med zabavo sprostil za volanom. Travniki in poljske poti niso za dirjanje, torej je treba ves čas paziti, kod in kako vozite. In brez zamere, če vas spomnini še na alkohol, seveda v zvezi z volanom. Zakon je upravičeno strog in velja tudi za voznice. Pa saj se je mogoče tudi ob kokti in deitu prav prijetno veseliti.

ZA DOM IN GOSPODINJO

registrira vplive okolja, v katerem živi, posebno še meteorološke vplive. Znano je, da statistiki ob padcu zračnega pritiska zabeležijo večje število cestnih in letalskih nesreč, nesreč pri delu, srčnih infarktov, agresij in celo prestopkov proti zakonu. Padeč barometra prav tako vpliva na padec storilnosti na delovnem mestu ali v šoli. Najbolj pogost odziv človeka na spremembe v tlaku pa je glavobol.

Ljudje, ki z glavobolom reagirajo na spremembo vremena — kar je še posebno pogosto ob neobičajnem vremenu v določnem letnem času — občutijo lahko hkrati tudi nedoločno slabo počutje, dvig telesne temperature, slabosti, vrtoglavice, bolečine v očeh (posebno pri premikanju očesnih zrkul), občutek težkega dihanja, nepravilno bitje srca. Bolečina v glavi je lokalizirana v sencih, z njo pa pridejo tudi utrujenost, potrnost in znižan krvni pritisk.

Druga, tudi precej pogosta oblika glavobola je nevralgija trigemina, živca, ki se — kot že ime pove — razveja na obrazu v tri krake. Bolečina, ki jo najpogosteje povzroči prehlad (prepih), je ostra, vendar zajame vedno le polovico obraza (polovico čela, predel okrog očesa, polovico nosu in brade). Pri zdravljenju te vrste bolečin so zdravniki dosegli dobre uspehe z vitamini iz skupine B (B¹, B⁶, B¹²), z antirevmatiki in v posebnih primerih s kortizonom.

Omenili smo že, da je najbolj bolečemu glavobolu krivo vnetje obnosnih votlin. Bolečine občutimo okrog oči, predvsem nad obrvmi, ter ob obeh straneh nosu. Ne dosti manj pogostim toksičnim glavobolom pa botrujejo slaba prebava, nezadostno delovanje jeter, hitre spremembe krvnega pritiska, manj pogosto pa tudi preveliko uživanje alkohola in nikotina.

Posebna oblika glavobola, ki mu pravijo

vsem pa hitrejši utrip srca. V drugem primeru pa delimo glavobole na občasne, izzvalne in stalne.

Občasne glavobole povzročijo nenadna duševna napetost, vročina, prebavne motnje ali intenzivni intelektualni napori. Izzvalni glavoboli so posledica prekomernega uživanja alkoholnih pijač, tobaka ali mamil. Stalni glavoboli pa se redno pojavljajo in so lahko posledica kroničnega vnetja obnosnih votlin, motenj vida (astigmatizma), nevrastenij, motenj v delovanju žlez notra-

Pozor, lesna goba

Prejeli smo pismo bralca, v katerem sprašuje, kako odstraniti „gobo“ iz hiše. Mnenja smo, da bo odgovor prav gotovo zanimal še koga, zato smo se odločili, da mu posvetimo današnji sestavek.

Bolezen lesa, ki jo kratko imenujemo „lesna goba“, je na srečo dokaj redek slučaj, v kolikor pa do nje pride, je lahko za stanovca usodna. Kaj smo storili napak, da je prišlo do bolezni? Odgovor je kratek: „Poglaviten vzrok pojava gobe je vlaga“.

● Vgradili smo vlažen, morda še svež les, sekan ob nepravem času. Vgradili tako, da naknadno izsušenje ni možno.

● Nehote smo dopustili okužbo zdravega lesa, ker smo zaradi nepazljivosti dovolili, da je le-ta prišel v stik z okuženim — bolnim. Konkretno:

● Nepodkletena hiša, nezadostna horizontalna izolacija tal, naknadno pa smo preko lesenega poda položili še plastično oblogo (gumo ali polivinil, topli pod in podobno). Zraku smo onemogočili cirkulacijo in dostop do lesenega poda, les se je zadušil. Tak pa je še bolj dovzeten za vseh vrst bolezni.

● Napravili smo leseno ravno streho. Z zgornje strani smo preko desk izvedli hidroizolacijo in nasuli sloj peska. S spodnje strani smo na leseno konstrukcijo pritrdili plofon. Vgradili smo tudi potrebno toplotno izolacijo, pozabili pa na prezračevanje konstrukcije. Morda je prišlo v konstrukciji tudi do nastanka kondenza, morda smo vgradili nezadostno suh, delno še svež les, morda je med gradnjo tudi deževalo, morda... itd. Skratka ustvarjeni so vsi pogoji, da pride do bolezni.

poldan je zunaj. Lenčka je imela zunaj več kupcev, kajti trabila je že okoli hiše, kar je pomenilo za pridno gospodarico, da bo vigred.

V kuhinji sta bila hitro nared. Binci je naročila, naj na mostovžu pazi, da ne bi kdo prišel. Sama je poletavala v presledkih zunaj okoli, vmes pristopicala v kuhinjo, da jima najprej ponudi tople vode in mazastega hitlerskega vojnega mila „Rif“. Ni strpela, da namaže partizano na kruh zadnje žoltave zaseke, drugega ni imela, niti ne mleka od jalove kozice ne ajdove moke, ker je pred kratkim časom imela celo tropo domačih „višjih“ na hrani. Niti ni vedela, da so to izvedli iz drugega razloga, na tak način so jo „kaznovali“, ker ima petnajstletnega vnuka v šolah. Seveda je skrila za železno rezervo že poprej štiri kose svinjskega prekajenca, pleče in stegno v sosednji šupi pod podom. Da bo vsaj za Veliko noč malo pribojška!

Domen je doživljal prvo pomlad v partizanih. Kako se je oddahnil, ko je spal spet lahko na prostem, ne da bi trpel prehudega mraza in glada.

Desetega aprila 44. na velikonočni ponedeljek, se je Domen mastil v Vrečkovi preužitkarici. Stara kmetica je zlezla dol v grapo k Domnovi materi, kar je bila njena navada že od nekdanj. Večja skupina vedevejevcev je odhajala prav davi, ko je prišel Domen. Zdaj je imel spet dva spremljevalca. Pavla in Petra. Honz, ki je nekaj bolehal, pa se je zdravil in skrival na meddolski sončni strani.

Tako je sedel sam v preužitkarici. Janja mu je postregla. Zdaj je zletela tja v kmečko hišo, da bo še tam opravila, kar je bilo njenega posla.

Ukrajinka se ni sama vrnila. Z njo je vstopila Maja. Zviška se je ozrla na Domna:

„Tako, tako, videti je, da se vama kar dobro godi! Jo kar na svoje potegneta, saj res...“

Ukrajinka je obstala pri vratih in je gledala zresnjeno v Majo. Maja pa ni vzdružala njenega pogleda.

„Ali so štabovke danes slabo razpložene? Kar tu k meni prisedite, pa malo pazabimo na vse to...“

Mislil je nekaj reči, pa je raje opustil. Maja ga ni gledala kot ponavadi, kot domačinka, ki se je vsa tajala ob njegovih pogledih. Sedaj pa je bila hladna. Pomignila je Janji, češ da naj ju pusti sama, a Ukrajinka se ni premaknila. Le še topleje je pogledala na sedečega.

„Zdaj lahko greš,“ je trdo pribila Maja, „zdaj sem jaz tukaj!“

Ukrajinka pa je stopila k mizi in ponujala Domnu pogače, ki je bila za sestradan vojni čas vsekakor bohotno visoka in okusno rumena in še rozine so bile videti vmes. Ko je priganjala Maja naprej, je začela vabiti še njo k mizi, vzela je iz miznice pribor in se obrnila proti partizanki:

„Sedli bi tudi, pa malo pojedli. Če dva skupaj jesta, je bolj dobro!“

Maja je res takoj prisedla in začela hlastno jesti. S polnimi usti pa je pribijala:

„Boš sedaj naju sama pustila, imava nekaj konspirativnega...“

„Pa čez kake četrte ure spet pridil!“ ji je dejal Domen. Komaj je odšla Janja, se je Maja odpirala in sladkala:

„Kaj, da se tako malo vidiva? Ali sploh veš, kako...“

Zmanjkalo ji je, ni se upala izpovedati, da je prišla prav zaradi njega danes tu sem, zakaj čula je nekaj, da se Domen in Ukrajinka imata rada. Zdaj se je znašla Maja v zagati, kajti Janja ji je bila vseskozi všeč. Danes pa ni vedela, ali jo še mara ali ne. Domen je zavil z besedo čisto drugam, zanj sicer normalno, a za Majo nepričako-

vano:

„Veš, da sva se videla s tvojim možem samo od daleč? Rad bi se porazgovoril z njim. Kje pa je? Je danes tudi tu?“

„Ne, kar prvi teden so ga poslali v Solčavo...“

„Zakaj pa ga nisi držala pri sebi?“

Kaj bi? O tem drugi odločajo.“

Ko sta se najedla, sta kadila. Maja je privlekla na dan zaplenjene nemške cigarete. Tudi Domnu je dala škatlo, ker jih je imela več. Domen je stopil k štedilniku, kjer je skuhal črne kave s kamilico. Tako pijačo rad srka njegov oče na mesene jedi. Sin se je navadil od njega. „Ko je ne bi potrebovala gospodinja tako nujno, bi jo vzeli lahko že davnaj v partizane. Saj imajo že od lanj pri Nestlovih več deportirank. Kako se obnesejo, ne vem...“

Domen je čutil nakano, pa je izjavil prostodušno: „Preden bi jo pognali v drugo enoto, jo vzamem jaz s seboj!“

Majo je očitno zbolelo, ker je morala srebniti v zadregi najprej malo kave, preden je nadaljevala:

„Tebe bi jaz imela na našem okraju, če te le ne bodo vedevejevci pobrali. Zdaj bodo formirali še eno četo za bataljon Vojske državne varnosti.“

„Raje grem v navaden bataljon, pa ne med tel!“

Vznemirjen se je spomnil, kdo vse je tam: Jetrač seveda, ki je znan zaradi svoje surovosti. Potem Uranč in Breclj, mladince še, ki sta stalno na lovu za resničnimi ali namišljenimi osumljenci.

„Če bi tebe zanimalo, lahko posredujem, pa boš prišel v našo zaščito.“

„Ali kot obveščevalec nisem več na mestu?“

(Dalje prihodnjič)

PETEK, 6. 6.: 17.05 Poročila — 17.10 Mi smo smešna družina, lutkovna nadaljevanka

— 17.25 Ptiče strašilo, mladinska nadaljevanka — 17.55 Ansambel Ljuzeta Slaka — 18.25 Mozaik — 18.30 Obzornik — 18.40 Paklici v proizvodnji in vzdrževanju električnih strojev in naprav — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Glasbena oddaja — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Kako je bil osvojen divji zahod, TV nadaljevanka — 22.55 V znamenju.

SOBOTA, 7. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Moj prijatelj Piki Jakob — 9.20 Vrtec na obisku: v ateizmu — 9.35 Odprava zelenega zmaja, mladinska nadaljevanka — 10.05 Pisani svet — 10.40 Človek hoče navzgor, TV nadaljevanka — 11.40 Pred izbiro poklica — 12.10 Dokumentarna oddaja — 625 — Poročila — 14.45 Poročila — 14.50 Babica na obisku, norveški film — 16.25 Nogomet Napredak: Hajduk — 18.15 Dokumentarna oddaja — 18.55 Naš kraj — 19.10 Zlata ptica — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Zlato brezno, TV nadaljevanka — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Rio Bravo, ameriški film — 23.20 Kažipot — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 8. 6.: 8.30 Poročila — 8.35 Za nedeljsko dobro jutro: Festival mladinskih pevskih zborov v Celju — 9.05 Privlačnost delfinov, dokumentarni film — 9.55 Ugrabljen, angleška mladinska nadaljevanka — 10.45 Nikola Tesla, TV nadaljevanka — 11.35 Kažipot — 11.55 Mozaik — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.30 Sprehod po kvintnem krogu — 15.30 Poročila — 15.35 Razvoj popularne glasbe — 16.25 Dežela faraonov, ameriški film — 18.05 Športna poročila — 18.10 Pariz: Mednarodno teniško prvenstvo — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Boško Buha, TV nadaljevanka — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Dokumentarna oddaja — 21.30 V znamenju — 21.45 Risanka — 21.50 Glasbena oddaja — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 9. 6.: 16.15 Kmetijska oddaja TV Novi Sad — 17.15 Poročila — 17.20 Minigodi v glasbeni deželi — 17.30 Živalstvo Avstralije — 18.00 Presenetljivi laser — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Propagandna oddaja — 20.05 Iz koncertnih dvoran — neposredni prenos iz SF — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 V znamenju — 22.00 Mozaik kratkega filma.

TOREK, 10. 6.: 17.10 Poročila — 17.15 Mali pingvin, otroška serija — 17.30 Glasbeni triangel: Bach in orgle — 17.55 Poletavček — 18.25 Mozaik — 18.30 Obzornik — 18.40 Po sledih napredka — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Igre brez meja — 20.05 Portorož: Igre brez meja, prenos — 21.30 Propagandna oddaja — 21.35 Emile Zola, francoska nadaljevanka — 22.30 V znamenju.

SREDA, 11. 6.: 16.20 Poročila — 16.25 Moj prijatelj Piki Jakob — 16.40 Rim: Nogomet CSSR: ZRN — 18.35 Risanka — 18.40 Obzornik — 18.55 Ne prezrite! — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Napačni človek, ameriški film — 21.55 Propagandna oddaja — 22.00 V znamenju — 22.15 Miniature.

ČETRTEK, 12. 6.: 17.00 Poročila — 17.05 Deščina za prihodnost, dokumentarna serija — 17.55 Odprava zelenega zmaja, mladinska nadaljevanka — 18.25 Obzornik — 18.35 Na sedmi stazi, športna oddaja — 19.10 Risanka — 19.15 Cikcak — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Studio 2 — 22.00 Propagandna oddaja — 22.05 V znamenju.

PETEK, 6. 6.: 9.00 Za predškolske otroke — 9.30 Francščina za začetnike — 10.00 Parcelan — 10.30 Klub seniorjev — 11.10 Ko je mati stavkala — 17.00 Za predškolske otroke — 17.25 Vprašaj — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mupets-show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.00 Zabje perspektive — 22.00 Reklama in šport — 22.25 Kelti.

SOBOTA, 7. 6.: 14.40 Lahka kavalerija — 16.00 Poročila iz parlamenta — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Bil je nekoč... človek — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto zeli Heinz Conrads — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport in reklama — 20.15 Serenada za igralno skrinjico, čelo in orgle — 21.15 Bil sem prost, bil sem srečen — 22.15 Šport — 22.40 Scifferjevi Schellacki — 23.25 Poročila.

NEDELJA, 8. 6.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Če se izjalovi ljubezben — 14.55 Poročna parada — 16.45 Zgodba o zlati goski, ki je valila zlata jajca — 17.05 Pes in mačka — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Operni vodič — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Neznanka iz Seine — 22.00 Poročila.

(Dalje na 8. strani)

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Odprava stalnega kanona vsakokratnih praznovanj je vplivanje na skupinsko zavest s spominjanjem na določene zgodovinske dogodke nadoletne gibljenejši. Jubileji so ponujali primeren instrumentarij za usmerjanje zgodovinske zavesti v smislu določenih ciljev sedanosti. Da spominski dnevi ne predstavljajo izraza objektivnih zgodovinskih danosti, ampak vsakokratno vrednotenje sodobnikov, sem že poudaril. Z zamenjavo tradicionalnega kanona z jubileji, ki se jih lahko svobodneje obhaja, je postalo vedno pomembnejše vprašanje, kdo lahko določa povode za jubileje in jih oblikuje. Na dlani je, da pri tem igrajo ogromno vlogo interesi posameznikov in skupin. Zgodovina jubilejev od 19. stoletja dalje kaže, da so bili tako za vladajoče osebe in skupine kot za opozicijske skupine sredstvo, da iz zgodovine črpajo za sedanost zavest o identiteti. Za zadnje lahko najdemo veliko primerov v nemškem nacionalnem študentskem gibanju. Kljub tem možnostim, da takorekoč s spominskimi dnevi delamo „protizgodovino“, moramo na splošno reči, da so bili jubileji v prvi vrsti sredstvo za nastanek zavesti s pomočjo zgodovine v interesu vladajočih skupin. To analogno velja tudi za postavljanje spomenikov in podobne oblike vplivanja na sedanost skozi preteklost.

Kratek pregled zgodovine spominskih dni in jubilejev ter oblik zgodovinske zavesti, ki so povezane z njimi, dopušča nekaj splošnih zaključkov, ki lahko orientacijsko uokvirijo problem praznovanja jubilejev v sedanosti. Zdržimo jih v obliko nekaterih splošnih tez in jih navežimo na aktualen povod.

1. teza: Jubileji imajo tendenco, da vzpostavijo enotnost z izvorom, oz. da dosežejo identifikacijo s preteklimi dogodki in osebami, in ne upoštevajo sprememb, ki so nastopile oddle. Tako načeloma temeljijo na statičnem zgodovinskem mišljenju, ki zanemarija kategorijo spremembe. V primerjavi z modernim zgodovinskim znanstvenim mišljenjem ima zgodovinska zavest, ki jo ustvarjajo jubileji, tendenčno ahistorično komponento. Danes se pač ne da doseči identitete s tem, da se enači s položajem, ki je že stoletja za nami. S tem mora najpozneje do ideološkega izkrivljanja. Primer za zgodovinsko zelo oddaljen jubilej, pri katerem se je iskalo „identiteto iz izvora“: leta 1943 so Koroškim praznovali „tisoč dve sto let Koroške kot mejne dežele Nemškega rajha“. S položajem v času vojvod Odila in Boruta to ni imelo prav nič opraviti, pač pa toliko več s položajem leta 1943. V katekizem identifikacije z izvorom“ čez velike časovne razdalje spada tudi, če vodi razmišljanje o začetkih Avstrije k enačenju z domnevnimi funkcijami babenberške marke, denimo „jeza in mostu“. Do nelegitimne identifikacije s položajem, ki se je med tem povsem spremenil, pa lahko pride tudi pri jubilejih, ki imajo mnogo krajši razpon. Po koroškem leta 1970 se to glasi takole: „Tako je obrambni boj iz leta 1920 v letu 1970 še vedno obrambni boj srca in duha in bo to ostal, dokler bo obstajal tu nemški, tam pa slovenski narod.“ Usodna posledica takega statičnega in popolnoma nezgodovinskega mišljenja prinaša do izraza v vsaj svoji nevarnosti v stavkih, ki so pred tem citatom: „Torej zgodovina na Koroškem še ni potegnila „končne črte“. To se bo zgodilo šele, ko eden od njiju ne bo več obstajal.“ (Ruf der Heimat, oktobra 1970). Hud primer identifikacijskega zgodovinskega mišljenja nasproti dogodku iz preteklosti, ki nazorno prikazuje brzanco takega pristopa k zgodovini.

2. teza: Pristop, ki je značilen za spominske dni in jubileje, konstruira „zgodovinsko nalogo“, zgodovinsko poslanstvo, ki ostane nespremenjeno ne glede na čas, in s katerim apelira na politično zadržanje v sedanosti. Taka „zgodovinska naloga“ je lahko zelo različna, odvisno od tega, na kaj se nanaša spominski dan: recimo (npr. kar se tiče reformacije), varuje tedaj priborjena svoboda (npr. dnevi neodvisnosti), da se ohrani tedaj nastali družbeni red (npr. v spomin praznika revolucije). Na Koroškem je spomin na plebiscit vedno povezan s parolo o „svobodni in nedeljni Koroški“. To je politično popol-

noma nesmiselna „zgodovinska naloga“. Za treznega analitika današnjega položaja ni niti najmanjšega povoda, da bi se mu zdel enotnost in svoboda dežele ogrožena. Kljub temu Koroški Heimatdienst za šestdesetletnico koroškega plebiscita 10. oktobra 1980 zahteva namesto „folklorne prireditve“ ali „Oktobrskega praznika“ ponovno priznanje k svobodni in nedeljni domovini“. Rote-rije brambovske mentalitete in poziv na uresničitev zgodovinske naloge tu očitno zastopa politične cilje, ki nimajo nič opraviti z zunanjo ogroženostjo, ampak z notranjimi problemi dežele. Instrumentalizacija zgodovine za politične cilje sedanosti je značilen pojav tistega pristopa k zgodovini, ki pride tako močno do izraza pri jubilejih. Zgodovina se uporablja za današnje interese. To končno vodi k ideološki zlorabi zgodovinske znanosti. „Zgodovinska naloga“ oz. „zgodovinsko poslanstvo“, ki ju v zvezi z jubileji vedno znova navajajo, je v resnici kar najbolj ahistorična predstava. Države, ljudstva, narodi nimajo naloge, ki bi ostala ves čas enaka. Take predstave moremo

raja“ je čista izmišljotina ideološko določenih raziskav. To fikcijo so uradno podpirali tudi ugledni zgodovinarji dežele, čeprav vsaj za enega lahko z njegovimi prejšnjimi deli dokažemo, da si je o dejanskem stanju tedanjih dogodkov prav dobro na jasnem. Avstrijska zgodovinska znanost je na žalost podprla ta ideološko pogojeni jubilejni termin s tem, da je nastavila zasedanje zgodovinarjev v jubilejno leto — žalosten znak za zmožnost in pripravljenost pristojnih strokovnjakov za ideološko kritiko. Nastanek mitov in legend seveda ni omejen na časovno zelo oddaljene jubileje. Tudi okoli dogodkov ob plebiscitu, ki so letos povod za jubilej, se že spletajo izročila, o katerih razpravljajo kot o zgodovinskih legendah. To bi lahko celo pozdravili kot spodbudo za natančnejše raziskave virov. Seveda se postavlja vprašanje, če nima zgodovinska veča pomembnejših nalog, kot da se bojuje proti mistifikacijam, ki se ob jubilejih vedno znova začinjajo razraščati.

4. teza: Spominski dnevi in jubileji ustvarjajo ali krepijo zgodovinsko zavest, v kateri je lastna država,

ški nacionalizem v kombinaciji z zgodovinsko deželno zavestjo, je vsakršna jubilejna slovesnost posebno kočljiva zadeva. Da ima poudarjanje plebiscita za posledico devaluacijo slovenske narodne skupine, je jasno vsakomur, ki je seznanjen s povezavami med jubileji in skupinsko zavestjo.

5. teza: Zgodovinska zavest, ki jo forsirajo jubileji, ima pogosto jasno napadalno noto. Pospešuje izgradnjo slik o sovražniku in bolj ali manj neposredno budi pripravljenost za uporabo sile. — Zgodovinsko to zvezo med jubileji in napadalnostjo zlahka pojasnimo. Razen etnocentričnega precejšenja lastne skupine in odklanjanja drugih imajo jubilejne slovesnosti že od svojih povodov večkrat močno bojovito noto. Ze verski spominski dnevi vsebujejo napadalne poteze. Spomini na Kristusovo trpljenje in smrt v velikem tednu so bili že v srednjem veku vedno znova posebno ugodna podlaga za židovske pogrome. 10. moharram kot dan smrti imama Huseina je do danes pri šiitih čas posebno napetega ozračja. Ta povezava se je pred kratkim jas-

MICHAEL MITTERAUER

Jubileji in zgodovinska zavest

razložiti iz zgodovine zgodovinske zavesti. Pri versko obarvani sliki zgodovine je še razumljivo in združljivo s celotnim svetovnim nazorom, da neko ljudstvo ali narod verjame, da mu je v božjem odrešilnem načrtu dodeljena posebna naloga. Take predstave so v skladu predvsem z idejo „izvoljenega ljudstva“. V sekulariziranim svetu 19. in 20. stol. s poznavstvenim razumevanjem zgodovine je misel o poslanstvu samo še anahronističen relikv. Jubileji so posebno primerne za to, da vzdržujejo take anahronistične slike zgodovine. Brez religiozne podlage se misel na „zgodovinsko poslanstvo“ lahko utemelji samo z ves čas enakimi funkcijami, ki nastanejo iz določenega položaja. Predstava o „naravni vlogi mostu“ ali „Avstriji kot srcu Evrope“ vodi v to zvezo. Seveda predstavljajo taka gledanja naravnoprostorsko-deterministično ali biološko izkrivljanje zgodovine. S tem pa se približajo oblikam mišljenja, ki so bile in so še značilne za fašistične zgodovinske predstave. Načeloma gre pri „zgodovinskih nalogah“, ki se jih v slavnostnih govorih ob jubilejih vedno znova omenja, za nič drugega kot za politične cilje sedanosti, ki naj jih preteklost legitimira, torej preprosto za ideološke povratne projekcije.

3. teza: V zgodovinskih jubilejih izražena zgodovinska zavest vsebuje vedno znova težnjo po nastanku mitov in legend. To ovira znanstveno zgodovinsko spoznanje. V skrajnem primeru vodi celo do potvorbe zgodovinske slike v interesu sedanosti. Prvotno enotnost zgodovine in mita sem izčrpno obravnaval že pri zgodovini misli o jubilejih. Plemenska saga kot prototip zgodnje, v religiji zasidrane zgodovinske slike posebno nazorno ilustrira mitični okvir zgodbe o izvoru. Mit in legenda pa še v sekularizirani zgodovinski predstavi o zgodnji preteklosti igrata vlogo, na katero se pri jubilejih posebno rado vrača. Vendar so za nastanek legend zelo pomembna tudi druga, za narodno samozavest važna zgodovinska obdobja. Kot primer, da lahko vodi razlaganje zgodovinskih dogodkov iz interesov sedanosti v zvezi z jubileji vse do potvorbe zgodovine, naj pokažemo na dogajanja ob praznovanju tisočletnice Koroške leta 1976. V interesu monopolizacije deželne zavesti na nemško koroško prebivalstvo je bila zatajena neprekinjena razvojna črta od kneževine slovensko govorečih Karantancev do poznejše vojvodine. Domnevna prelomnica 976 kot nastanek nove, od Bavarske ločene vojvodine v okviru „nemškega

lastni narod, lastna narodna skupina postavljena v ospredje in prikazana v svoji premoči. Povzročajo etnocentrično zgodovinsko sliko. S tem podpirajo nacionalizem in šovinizem. — Iz zgodovine spominskih dni je postalo jasno, da je dejanska temeljna naloga te oblike praznovanj ohranitev „Mi-zavesti“ s spominom na skupno preteklost. Na zgodnjih razvojnih stopnjah lahko etnocentrično fikspiranje sega tako daleč, da se praznuječi zaradi svojega skupnega izvora čutijo kot edini resnični ljudje. Iz zgodovine izpeljani zahtevki, češ da si „izvoljeno ljudstvo“, edini pravoverni, najboljša rasa, posebno odlični narod, je stalen sestavni del zgodovinske zavesti, ki se odraža v jubilejih. Občutek lastne premoči zaradi posebno slavne preteklosti je vedno nekoliko povezan z nižjim vrednotenjem drugih. Tege etnocentričnega mišljenja ne najdemo samo pri nacionalnih jubilejih, ampak na vsak način tudi na deželni ravni. To naj pojasni naslednja epizoda. Leto 1976, tako bogato jubilejev, je med drugim prineslo tudi praznovanje 350-letnice gornjeavstrijskega kmečkega upora iz leta 1626. V Gornji Avstriji pri tem jubileju niso, kot pri drugih praznovanjih kmečkih uporov, vzeli za podlago misel revolucionarnega jubileja, ampak predstavo o posebnem „gornjeavstrijskem človeku“, ki naj bi se na junaški način manifestirala v kmečkem uporu. Neki deželni svetnik se je pri slovesnosti spozabil o mnenja, češ da so Gornji Avstriji to, kar naj bi ostali Avstriji pravzaprav bili. Zato so pravzaprav „Nad-Avstriji“. Šele ko je pri sledečem pozdravu slavnostnih gostov prišlo do spodrsjlala in so deželnega glavarja nagovorili kot „deželnega glavarja Nad-Avstrije“ (Überösterreich namesto Oberösterreich, op. prev.), se je visoko občinstvo z osvobajajočim smehom distanciralo od prenapetega zahtevka slavnostnega govornika. Zanimivost, ki se zdi nenevarna, vsebuje premisleka vredno jedro — že navedeni zahtevki po premoči lastne skupine in težnjo po razvrednotenju drugih, ki vedno znova prihajata do izraza pri jubilejih. — Nevarnost okrepitve etnocentričnega mišljenja z jubilejnimi slovesnostmi se kaže na Koroškem na čisto drugačen način in mnogo nevarnejši način. S tem, da si nemško govoreča narodna skupina lasti resnični deželni patriotizem, prihaja zaradi etnocentrične zgodovinske zavesti v deželi do diskriminacije manjšine. V takem položaju, v katerem nastopa zgodovinsko utemeljeni nem-

po pokazala v iranski krizi. Bojevito potezo jubilejev pa močno pogojuje tudi identifikacija z bojnimi dogodki, ki se v njih zgodi. To denimo velja za zmagovite obrambne bitke pri obrambi krščanskega zahoda, česar se spominjamo ob krščanskih praznikih. Mnogo močnejša je ta militantna poteza povsod tam, kjer je država nastala ali se je narod zedinil z vstajo oz. osvobodilnim bojem. Kot že poudarjeno, imajo številni nacionalni prazniki tako podlago. „Identiteta z izvorom“ v praznovanju spominskega dne oz. jubileja potem ta bojni duh preteklosti aktualizira. To pride do izraza tudi v oblikovanju takih dni. Nacionalne praznike ne obhajajo samo v Moskvi z vojaškimi paradami. In kakorkoli že neškodljivo je gojenje tradicije strelskih čet in veteranskih zvez — njihov sprevod pri jubilejnih slovesnostih ima opraviti z vojaško komponento takih prireditve. Da bi 60. obletnica koroškega plebiscita letošnjo jesen lahko dobila napadalno-bojevito potezo, — ta nevarnost je z ozirom na povod za jubilej na dlani. Spomin na plebiscit je vedno tudi spomin na obrambni boj. Kako daleč gre zaklinjanje bojnega duha, če se obrambni boj razume kot stalno zgodovinsko nalogo, so jasno pokazale navedene izjave iz časov praznovanja pedesetletnice.

„Boj z orožjem srca in duha“, ki so ga tedaj terjali, odpira nove možnosti postopanja proti celemu kompleksu sovražnikov, ki se jih med seboj strne. V „Ruf der Heimat“ objavljena pesem „Domovini zvest v prihodnost“ zelo nazorno ilustrira to popolnoma iracionalno sestavljeno fronto nasprotnikov, proti kateri je treba nastopiti z „orožjem srca in duha“:

Kako se od jeze penijo, se rogajo in nad zvestobo se razburjajo, ne vedo, kaj domovina je, ta sodruga na dom poserje se.

Politiki in družboslovci mnoge so že goljufali, ki prepozno so spoznali, da drviyo le v prepad.

„Višje“ partizanske glave, in jugo-firme, mao-zastave, morda, da kje druge koga bolj razvesele.

(Ruf der Heimat, št. 52, str. 7)

(Dalje v naslednji številki)

Pesem, ki je globoka izpoved...

(Nadaljevanje s 3. strani)

hrabri v borbi vsedotlej, da dosežemo naše pravice v mirnem in enakopravnem sožitju z narodom sosedom!"

Pomen partizanske pesmi pa je v zaključnih besedah poudaril tudi Janko Malle, ko je dejal, da nas mora ta pesem utrjevati v antifašistični zavesti in nas opominjati, da moramo biti budni spriču množicah se pojavov nemškega nacionalizma in neonacizma, ki postajajo v zadnjem času vedno bolj predrzni.

Glavno „besedo“ na obeh priveditvah pa je seveda imel Tržaški partizanski pevski zbor, o katerem je nekdanji Tito dejal, da „pojoči gradi najlepši most med narodi“. In spominu na predsednika Tita je zbor posvetil tudi oba koncerta, človeku, ki je vse sile posvetil miru, svobodi in napredku v svetu, kar nam nalaga dolžnost, da nadaljujemo njegovo pot. Tržaški partizanski pevski zbor to pot nadaljuje s tem, da goji borbene in revolucionarne pesmi, ki so jih prepevali svobodoljubni narodi v borbi proti fašizmu in jih prepevajo tudi danes povsod tam, kjer boj za svobodo in pravico še ni končan. Zato je tudi spored, ki ga izvaja zbor, mednarodno širok in vsebinsko bogat. Navduši pa predvsem tudi notranja doživljenjska, s katero pevci izvajajo pesem za pesmijo: to ni le kvalitetno podajanje besedila in melodije — to je izpoved, ki prihaja iz globine srca, je manifestacija notranjega prepričanja, občutka in nazora. Zato njihova

pesem tudi vsakogar prevzame in navduši za ideje, ki jih izpoveduje, ko govori o domači zemlji, o zvestobi, o boju in umiranju za svobodo, pa o zaupanju v človeka in v ljudske množice, o veri v končno zmago resnice in pravice, o resničnem prijateljstvu in sožitju med narodi.

Ob bogastvu izročila, ki ga nam je Tržaški partizanski pevski zbor ponovno poklonil, tržaškimi bratom k takemu zboru lahko samo česti-

tamo. In izrazimo željo, da bi nas ta zbor še večkrat obiskal. V tem pa je izpovedana tudi želja in potreba, da bi kdaj tudi mi dobili zbor, ki bi s takšno ljubeznijo gojil borbene partizanske pesmi, kajti ta pesem je prirasla k srcu tudi naših ljudi „kot obvezna oddolžitev revolucionarnim časom, ko smo vsi skupaj rušili svet teme in zatiranja ter hkrati utirali pot napredku v demokraciji ter svobodi narodov in zatiranih ljudskih slojev“.

Znova široka razprava...

(Nadaljevanje s 1. strani)

ske energije je k tej pobudi dejal, da se vlada priznava k veljavnemu zakonu in zato sama od sebe ne bo podzela pobude za spremembo tega zakona, da pa ima v demokraciji vsakdo pravico, da se z legalnimi sredstvi zavzema za tako spremembo. Če se bo pobudi zagovornikov atomske energije pridružil določen del ljudstva, se bo parlament pač znova bavil s tem vprašanjem.

Seveda so tudi nasprotniki atomske energije postali aktivni. Mnenja so, da novega glasovanja ni treba, ker se — kakor trdijo — glede nevarnosti atomske energije od zadnjega plebiscita ni ničesar spremenilo. Nasprotno: primer Harrisburga v Ameriki (kjer se je pred poldrugim letom pripetila doslej najhujša katastrofa v neki atomski elektrarni — op. ured.) je le še bolj jasno opozorilo na nevarnosti te tehnologije. Dejansko so zdravniki ugotovili velik porast rakastih obolenj in nadpovprečno visoko število novorojenih otrok, ki so prišli na svet z različnimi poškodbami.

Tudi druge okoliščine v zvezi z atomske energije se v Avstriji niso spremenile. Že zgrajena atomska elektrarna v Zwentendorfu se nahaja — kakor opozarja govornik nasprotnikov atomske energije geolog univ. prof. dr. Tollmann — na izpostavljeni točki potresne črte v Evropi. Slej ko preji, in to ne le v Avstriji marveč po celem svetu, je nerešeno vprašanje, kam z atomskimi odpadki, ki še stoletja naprej izžarevajo radioaktivnost. Na argument sindikalne zveze, da je atomska energija potrebna za ohranitev delovnih mest, nasprotniki te energije odgovarjajo z opozorilom na države kot so ZDA, Zahodna Nemčija ali Velika Britanija, kjer je atomska energija že dolgo v uporabi, pa imajo vendar nadpovprečno visoko brezposelnost. Ne vidijo nevarnosti pomanjkanja energije v Avstriji, ker Avstrija še vedno izvažata energijo v druge države. Nasprotno pa opozarjajo na nevarnost, ki bi nastala z uvedbo atomske energije in bi Avstrija postala odvisna od obeh velesil ki edini razpolagata z dovolj velikimi zalogami urana, za pogon vsake atomske elektrarne nujno potrebne surovine.

Zadnje raziskave mnenja avstrijskega ljudstva k temu vprašanju, ki so jih objavili posamezni inštituti, so pokazale, da gre mnenje za ali proti atomske energiji skozi vse stranke, tako da ni mogoče napovedati kako bi izpadel morebitni nov plebiscit; niti ni mogoče ugotoviti, kdo spada h kateremu „tabornu“. Vse kaže, da bo to vprašanje spet dalj časa v središču notranje politike in da rešitve še ni pričakovati tako kmalu. Nekaj pozitivnega pri tem je brez dvoma: Če naj bi ljudstvo res še enkrat odločilo o vprašanju atomske energije, potem je za tako odločitev potrebna čim bolj temeljita priprava, da se ne bi ponovila napaka iz leta 1978, ko so pristojni politični dejavniki svojo odgovornost enostavno prevzeli na ljudstvo, ki je skoraj brez priprav moralo odločati v tako važnem in usodnem vprašanju.

fra-ter.

ŠPORTNI VESTNIK

SAK : Grabštanj 1:1

Konec minulega tedna se je Slovenski atletski klub pomeril v Grabštanju z tamkajšnjim moštvo, ki se bori proti ločitvi iz te lige.

Pred 200 gledalci so slovenski nogometaši pokazali v prvem polčasu le slab nogomet, vzrok je gotovo treba iskati v hitrem голу, ki ga je prejel SAK že v 4. minuti. Nato je SAK igral neorganizirano, kar bi se skoraj maščevalo z drugim golom nasprotnika.

V drugem polčasu se je slika obrnila na boljše. Že dve minuti po odmoru je Golec izkoristil priložnost enajstmetrovke. V tej fazi je imel SAK tudi najboljše trenutke v tej tekmi. Igral je napadalno, toda slabo razpoloženi napadalci ta dan niso bili v stanju, huje ogrožati nasprotnikovega golmana. Tako se je ta tekma tudi pravično končala z neodločenim rezultatom.

Postava SAK-a: Dodič; Jakopič, Lampichler, Woschitz, Pandel; Som-

meregger, Fera, Golec; Velik (Polanšek), M. Hobel.

SAK „pod 23“ — GRABŠTANJ „pod 23“ 4:0

V dobri tekmi so mladinci SAK brez težav opravili z nasprotnikom ki je le redkokdaj ogrožal gol SAK-a.

Postava: Malle, Wieser Fl., Smrečnik, Zdouc, S. Kupper; Hribar, Wieser, B. Perč, Kumer, Waldhauser, Schnabl.

V petek ob 6. uri zvečer, igra Slovenski atletski klub na Koschatovem igrišču proti ljubljanskim pravnikom.

PODLIGA VZHOD

1. Volšperk	25	15	6	4	49:26	36
2. Borovlje	25	15	3	7	54:36	33
3. Breže	25	12	5	8	51:38	29
4. ASK	26	10	7	9	39:33	27
5. SAK	25	9	8	8	37:31	26
6. Možberk	25	10	6	9	40:42	26
7. Velikovec	25	9	7	9	38:35	25
8. Zrelec	25	9	6	10	43:36	24
9. Kotm. vas	25	8	8	9	23:23	24

SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK SAK

vabi na prvenstvene tekme

SAK - Wolfsberg

ob 17.30 uri

SAK „pod 23“ — ATSV Wolfsberg „pod 23“ ob 14.15 uri
SAK ml. — Donau ml. ob 16.00 uri

v nedeljo 8. junija 1980 na nogometnem igrišču v Celovcu.

Navijači prisrčno vabljeni!

Otvoritev mladinskega doma v Ledincah

V soboto je bila v Ledincah slovenska otvoritev doma za tisto mladino, ki zaradi raznih tegob nima možnosti, da bi bila vključena v normalnem delovnem procesu. Karitativna ustanova „Lebenshilfe“ se je že mnogo let prizadevala, da bi v Ledincah ustvarila možnost, da bi se pomagalo tej telesno prizadeti mladini. Končno se je le posrečilo realizirati ta projekt — dom, ki bo v veliko pomoč, kjer bo ta mladina v posebni delavnici imela možnost naučiti se raznih del in se tako integrirati tudi v proizvodnjo. Novi dom in delavnico je otvoril deželni svetnik Rudolf Gallo. Pohvalil je karitativno ustanovo „Lebenshilfe“, ki se na Koroškem zavzema za telesno prizadeto mladino, da bi bila normalno vključena v delovni proces.

V prenovljenem domu bo imelo možnost blizu 50 mladincev, da se nauči raznih del, kot so to na primer: vezanje preprog in gobelinov, sestavljanje električnih slikal itd.

Bivši mladinski dom v Ledincah, ki ga je ustanova „Lebenshilfe“ dobila podarjenega, je bil potreben nujnih adaptacij, katerih stroški so znašali okrog 2 milijona šilingov. Na otvoritveni slovesnosti je bila zbrana cela vrsta zastopnikov javnega življenja in tudi precej govornikov, ki so izrekli pohvalo dobrodelni ustanovi „Lebenshilfe“ in ji želeli nadaljnjih uspehov.

„Dom pomoči za življenje“ sta blagoslovila monsignor dr. Hornböck in Superintendent Paul Pellar. Prireditvi je dal glasbeni okvir ledinški mešanji zbor. Pred otvoritvijo pa je igrala železničarska godba iz Beljaka. Otvoritev tega doma je lep prispavek k zbolšanju možnosti položaja tistih, ki so dejansko potrebni pomoči. K sreči moramo ugotoviti, da se je na tem področju mnogo storilo in da se bo še storilo.

Slovensko prosvetno društvo „Biseri-ka“ v Celovcu vabi na

predavanje z diapozitivi „DESNI EKSTREMIZEM V AVSTRIJI PO LETU 1945“

v ponedeljek 9. junija 1980 ob 19. uri v prostorih kluba „Prežihovega Voran-ka“ v Celovcu (Benediktinerplatz).

Prisrčno vabljeni!

DRUŽABNI VEČER

Prireditelj: Kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožku
Kraj: gostilna na Kosi, Ravne
Cas: nedelja 15. 6. 80 ob 20. uri
Sodelujejo: Kvintet dr. Janez Plečnik, Ljubljana
Dunajski kvintet
Ansambel „Mladi mi“, Celovec

Važno za tiste

ki so bili na delu v Nemčiji

Pokojninska zavarovalnica za delavce iz Münchena bo imela spet uradni dan v Celovcu, in sicer v sredo 11. junija od 8. do 15. ure v Celovcu, Karfreitstraße 24.

Omenjena zavarovalnica je pristojna za vse tiste delojemalce, ki so bili zaposleni v Nemčiji in potrebujejo sedaj ustrezna potrdila za pokojnino. To velja tudi za bivše slovenske izseljence, v kolikor so bili med izselitvijo kje v delovnem razmerju v Nemčiji. Zato jih opozarjamo na to možnost, da navežejo stike s pristojno zavarovalnico. S seboj naj vzamejo morebitna potrdila ali druge podlage o svoji takratni zaposlitvi.

Zveza slovenskih izseljencev

POLETNA NOČ

Prireditelj: KPD „Drava“ — Pevsko-instrumentalna skupina Zvabek
Kraj: gostilna Motchula-Blick na Suhi
Cas: sobota 1. 6. 1980 ob 20. uri
Igra ansambel „POMLADNI VETER“

Predavanje prof. Roberta Saxerja
DVOJEZIČNOST V ŠOLI — ZA BOLISO BODOČNOST NAŠIH OTROK

Prireditelj: SPD „Zila“ in Katoliška prosveta v Bistrici na Zilji
Kaj: gostilna Kaiser v Bistrici na Zilji
Cas: torek 10. 6. 1980 ob 20. uri

OTROŠKI DAN

Prireditelj: Kat. mladina v Celovcu
Kraj: Mladinski center na Rebrci
Cas: nedelja 15. 6. 1980 s pričetkom ob 10.30 uri

Menjava denarja

Stanje v četrtek 4. junija 1980

Za 100 din dobite	57.— šil.
Za 100 din plačate	64.— šil.
Za 100 lir dobite	1.49 šil.
Za 100 lir plačate	1.58 šil.
Za 100 mark dobite	703.50 šil.
Za 100 mark plačate	719.80 šil.

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

PONEDELJEK, 9. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Če se izjalovi ljubezen — 10.00 Johann Nestroy: Vražni obesek — 10.18 Oblikovalne akcije — 10.30 Lahka kavalarija — 11.50 Parlament — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Wombeli — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Rumpole, odvetnik za kazniva dejanja — 21.55 Večerni šport.

TOREK, 10. 6.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina za začetnike — 10.00 Gmota in prostor — 10.30 Poročna parada — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Odaja iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Zakaj gledalščice — 21.50 Bog obvaruj Avstrijo.

SREDA, 11. 6.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Viri zgodovine — 10.30 Hišna ladja — 17.00 Uganka — 17.25 Delamo glasbo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Flambardi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret — 21.35 Nogomet — Grčija: Nizozemska.

za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zeleni Gustav — 21.15 Argumenti — 22.00 Večerni šport — nogomet Španija: Italija.

AVSTRIJA 2

PETEK, 6. 6.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Johann Nestroy: Vražni obesek — 17.48 Hudičeva žetev v Velke Losiny — 18.00 Če se izjalovi ljubezen — 18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite — mi zaigramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Portret — 21.00 Marie Curie — 21.50 Deset pred deseto.

SOBOTA, 7. 6.: 10.00 let mesta Steyr — 16.30 športno popoldne — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Glasbeni pomenki s Christianom Boeschem k današnjemu koncertnemu večeru — 22.10 Zverina divjine.

NEDELJA, 8. 6.: 15.00 Pregled sporeda — 15.05 Poldark — 15.55 Mednarodno teniško prvenstvo — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Hišni čoln — 22.00 Šport — 22.15 Eiger.

PONEDELJEK, 9. 6.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Angleščina za začetnike — 18.30 Bodoči mojstri — 19.00 Vzgoja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Naša zemlja — 20.30 Slike sveta — 22.00 Deset pred deseto — 22.30 Zgodba Adele H.

TOREK, 10. 6.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Velika svetovna mesta — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Magic show David Copperfield — 21.03 Tako resnično, kot se imenujem Krainer — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 11. 6.: 17.35 Nogomet CSSR: BRD — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura v sredo — 21.00 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Kot doma.

ČETRTEK, 12. 6.: 17.35 Nogomet Belgija: Anglija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tričtrač — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SLOVENSKE ODDAJE RADIJA CELOVEC

PETEK, 6. 6.: 9.15 R. Vouk: Podjuna (šolska radijska oddaja za šolarje od 3.—8. šolske stopnje) — 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 7. 6.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 8. 6.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 9. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Glasbeni utrinki.

TOREK, 10. 6.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — Mlada grla.

SREDA, 11. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo (ljudske pesmi) — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 12. 6.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.